

JUODŠILIŲ ATSPINDŽIAI: LAIKO IR ŽMONIŲ PYNĖ

CZARNY BÓR Z PERSPEKTYWY CZASU I LUDZI

renew europe.

JUODŠILIŲ ATSPINDŽIAI: LAIKO IR ŽMONIŲ PYNĖ

CZARNY BÓR Z PERSPEKTYWY CZASU I LUDZI

renew europe.

Mano gimtieji, pušynuose paskendę Juodšiliai savyje talpina ne vieną paslaptį. Apie jas sužinosite šioje, sakyčiau, tikrai intriguojamoje knygelėje. Prieš daugiau kaip šimtmetį Juodšiliai buvo itin populiari, kone prestižinė poilsio vieta. 1831 ir 1863 m. šiuose miškuose, kurie jungėsi su Rūdninkų giria, narsiai kovėsi mūsų sukilėlių būriai.

Juodšiliai garsūs ir savo pilkapiais, susiformavusiais dar IX–XII amžiuje. Šios gyvenvietės istorijoje savo žymę paliko iškilios asmenybės, pradedant rašytoju, publicistu ir kovotoju prieš totalitarinį režimą Juzefu Mackevičiumi, kurio namai-muziejus yra svarbi jungtis tarp šių dienų Lietuvos ir Lenkijos.

Miestelis garsėjo ir iki dabar žinomas savo daugiakultūre, tolerantiška vietos bendruomene, kuri daugeliui padės iš arčiau pažinti Vilniaus kraštą. Susitikęs su dviejų gimnazijų, Juodšilių „Šilo“ ir Šv. Uršulės Leduchovskos mokiniais bei pedagogais, pasiūliau jiems prisijungti prie tęstinio pilietinių iniciatyvų projekto „Kuriame Lietuvą!“.

Ši knygelė yra bendrų idėjų rezultatas. Čia rasite autentiškus gyvenvietės senbuvių liudijimus, o taip pat sužinosite moksleivių, jaunosios kartos svajones. Šie pasakojimai, žinoma, yra ir apie mūsų ateitį Europos Sąjungoje.

Laikas nupūsti dulkes nuo Juodšilių ir Vilniaus krašto istorijos, pažvelgti į ją šviežiai. Ačiū visoms ir visiems, prisidėjusiems prie šios knygelės atsiradimo!

Petras Auštrevičius, Europos Parlamento narys

JUODŠILIŲ ATSPINDŽIAI: LAIKO IR ŽMONIŲ PYNĖ

„Juodšiliai – kaimas Vilniaus rajono savivaldybėje, 12 km į pietus nuo Vilniaus, abipus Vilniaus–Lydos geležinkelio“, – tokią ar panašią informaciją galime perskaityti atsivertę „Vikipediją“ ar kokį kitą informacijos šaltinį.

O koks iš tiesų yra šis kaimas, patogiai ir jaukiai įsikūręs ošiančių pušų apsuptyje? Kokias paslaptis jis slepia? Ką žmonės apie jį pasakoja, ką prisimena? Apie kokius Juodšilius svajoja vaikai, žvelgdami pro mokyklos langą? Šis kaimas skaičiuoja tik antrą gyvavimo šimtmetį, tačiau jis mena daug įsimintinų praeities įvykių, kuriais giliau pasidomėti paskatino Juodšiliuose gyvenęs, čia pradinę mokyklą baigęs Europos Parlamento narys Petras Auštrevičius. Apsilankęs gimtinėje ir susitikęs su dviejų Juodšilių gimnazijų (Juodšilių „Šilo“ ir Šv. Uršulės Leduchovskos) mokiniais jis pasiūlė giliau pasidomėti vieta, kurioje gyvena ir mokosi jauni žmonės, ir sudalyvauti pilietinių iniciatyvų projekte „Kuriame Lietuvą!“

Palaikydami šią gražią idėją Juodšilių mokiniai ir mokytojai kruopščiai rinko informaciją, kalbino vietos gyventojus ir tyrinėjo kaimo istoriją, – kad šiandien galėtume iš naujo atrasti Juodšilius, jų išskirtinumą bei žmones, kurie ne tik čia gyvena, bet ir kuria, puoselėja savus namus, augina svajones ir dalijasi vieni su kitais bendrystės šiluma.

Taigi kviečiame susipažinti su Juodšiliais – nedideliu, bet ypatingu kaimu, kuriame susipina gamtos grožis, istorinė praeitis ir bendruomenės stiprybė. Kaimu, alsuojančiu ramybe, ir kartu – gyvybinga draugiškų, tolerantiškų vietos žmonių kuriama dabartimi ir ateitimi.

IŠTAKOS IR LEGENDOS

Juodšilių kaimas yra už 12 km į pietus nuo Vilniaus, abipus Vilnius–Lyda geležinkelio. Jis įsikūręs pušyne, ant aukšto dešiniojo Vokės kranto, prie Baltosios Vokės durpyno.

Šios gyvenvietės amžių liudija Juodšilių pilkapynas. Pilkapyną apie 1961-uosius atrado Vytautas Mačionis. Tai patvirtino Mokslinė metodinė kultūros paminklų apsaugos taryba. Teigiama, kad tai respublikinės reikšmės paminklas. Jis yra už 50 m į vakarus nuo gyvenvietės vidurinės dalies, 0,2 km į pietus nuo Vilnius–Lyda kelio, Juodšilių miške. Čia rasta 19 pilkapių. Daugelyje prikasinėta duobių, vienas pilkapis užpiltas žemėmis. Per pilkapyno vakarinės dalies 5 pilkapius eina miško keliukas. Pilkapių forma, sampilai būdingi IX–XII amžiui.

Kalbama, kad Juodšiliai susiję ir su Žygimantu Augustu ir Barbora Radvilaite. Spėjama, kad senuoju keliu palei Juodšilius vyko laidotuvių eisena, Žygimantui Augustui lydint savo žmoną į paskutinę kelionę. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijoje ši liūdna eisena sustojo Eišiškėse, Tetervinuose, Rūdninkuose...

Su Juodšiliais yra kiek susijęs ir žymusis poetas Adomas Mickevičius. 1825–1868 metais Dusinėnuose gyveno garsus dailininkas Tadeušas Goreckis, kuris buvo Adomo Mickevičiaus žentas, jo dukros Marijos Mickevičiūtės-Goreckos vyras.

1831 ir 1863 m. sukilimų metu šiuose miškuose, kurie jungėsi su Rūdninkų giria, veikė kovingai nusiteikę sukilėlių būriai. Apsiginklavę medžiokliniais šautuvais, dalgiais ir kitais menkais ginklais iš girios jie puldinėjo rusus, trukdė susisiekti, grobė iš jų maistą, ginklus. Sukilimui malšinti caro vyriausybė atsiuntė kariuomenę.

Gyvenvietė Resleravos (Reisleravos) pavadinimu minima nuo 1914 m. Pavadinimas kilo iš Polesės geležinkelio valdybos direktoriaus Reslerio pavardės. Resleris vadovavo geležinkelio tiesimui šioje teritorijoje.

1915–1918 m. Resleravoje kaizerinės Vokietijos okupantai įsteigė medkirčių punktą, geležinkelio stotelę, kirto išlakias pušis ir geležinkeliu gabeno jas į Vokietiją. Ištuštėjusiuose kirtimuose pirmuosius namus pasistatė čia dirbę geležinkelininkai.

1920-aisiais gyvenvietė pavadinta Juodšiliais. Pasakojama, kad būtent dėl tankių spygliuočių miškų ši gyvenvietė gavo tokį pavadinimą. Dėl klaidinančios tankmės, bauginančios gūdumos, nenusakomo paslaptingumo mišką žmonės pradėję Juoduoju šilu vadinti. Kitaip vietovardį aiškino vietinė gyventoja, gydytoja A. Savosko. Pasak jos, Juodšiliai taip pavadinti dėl to, kad nuo seno pro miestelį lekiantys traukiniai į aplinką išmesdavę daug suodžių, nuo kurių pajuodavę senieji šilo medžiai.

ISTORIJOS ŠNABŽDESIAI

Iki Pirmojo pasaulinio karo ir tarpukario laikotarpiu Juodšiliai buvo populiarus vilniečių kurortas, mėgstamas dėl pušynų ir Vokės upės slėnio. 1940 m. Juodšiliai buvo oficialiai įtraukti į kurortinių vietovių sąrašą.

Juodšiliai įsikūrę netoli Vilniaus. 1930 m. žemėlapis.

„Tarpukariu Juodšiliai buvo populiari poilsio vieta. Į ją suvažiuodavo Vilniaus gyventojai, norėdami pailsėti nuo miesto šurmulio. „Vasarą viešpataudavo vasarnamių gyventojai, populiariausias pavadinimas buvo „Švarce Bor“. Tada paukščių čiulbėjimą nustelbdavo žmonių šurmulys. Atvyksta vasarotojai iš Vilniaus – žinoma, tie, kurie gali sau leisti vasaros atostogas saulėje ir pušyne. Vien žydai“, – rašė Juzefas Mackevičius 1938 metais išleistoje knygoje „Bunt rojstów“ („Pelkių maištas“).

JUODŠILIŲ BAŽNYČIOS ISTORIJA

1924 metais Juodšiliuose pradėjo veiklą seserys uršulietės, kurios rūpinosi našlaičiais ir dirbo mokykloje. Seserys turėjo kelis namus. Pagrindiniame name pavadinimu „Marija, saugok“ įsikūrė koplyčia, raštinė ir virtuvė. Dviejų aukštų namas „Aušrinė“ buvo skirtas vaikų namams. Kiti namai buvo išsibarstę po mišką.

Namas, kuriame rezidavo uršulietės, vadinamas „Aušrine“.

Namas „Marija, saugok“ su koplytėle 1933 m. Sovietmečiu koplytėlė nugriauta.

Bažnyčia pradėta statyti 1936 metais, tačiau prieš Antrąjį pasaulinį karą jos pašventinti nepavyko.

Šv. Anelės namas, kuriame buvo klebonija.

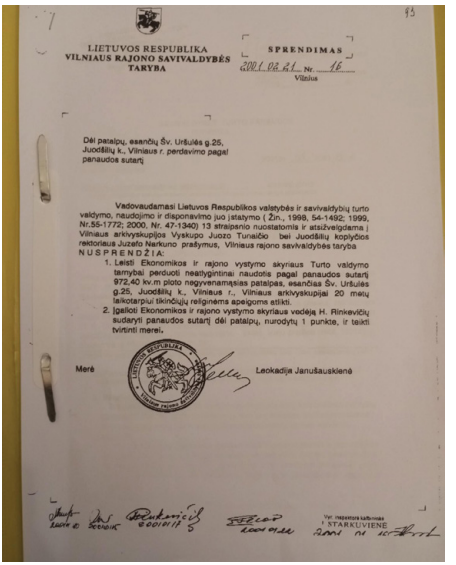

Po karo bažnyčios pastate buvo įsteigti vaikų namai. 1942 m. Juodšilių vaikų namuose gyveno 45 lenkų tautybės našlaičiai. Prasidėjus karui vienuolės dalį prieglaudos vaikų išvežė į Naująją Vilnią, dalis liko Juodšilių vaikų namuose. 1949 m. buvusioje bažnyčioje įsteigta 50 lovų ligoninė. Deja, bažnyčios kryžius išniekintas, nukabinti varpai, neilgai trukus ir likusi maža koplytėlė sugriauta ir išvežta.

1991-aisiais kilęs gaisras sunaikino dalį ligoninės pastato. Nuo 1992 metų Juodšilių katalikai pradėjo melstis 60 kv. m ploto buvusioje seserų uršuliečių kepykloje. Sovietiniais laikais ši kepykla buvo paversta ūkinių prekių parduotuve.

1997 metais katalikų bendruomenė kreipėsi į seniūniją prašydama rasti didesnes patalpas koplyčiai. Svarstyti įvairūs variantai, įskaitant kultūros namų pastatą ir kitus objektus. Galų gale pasirinktas pastatas ir 2001 metais Vilniaus rajono savivaldybės taryba priėmė sprendimą perduoti jį dabartinei Juodšilių bažnyčiai.

LIETUVOS RESPUBLIKA
VILNIAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS
2001 08 21 Nr. 16
Vilnius

Dėl patalpų, esančių Šv. Uršulės g.25, Juodšilių k., Vilniaus r. perdavimo pagal panaudos sutartį

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (Žin., 1998, 54-1492; 1999, Nr.55-1772; 2000, Nr. 47-1340) 13 straipsnio nuostatomis ir atsižvelgdama į Vilniaus arkivyskupijos Vyskupo Juozo Tunaičio bei Juodšilių kopyčios rektoriaus Juzefo Narkuno prašymus, Vilniaus rajono savivaldybės taryba

NUSPRENDŽIA:

1. Leisti Ekonomikos ir rajono vystymo skyriaus Turto valdymo tarnybai perduoti neatlygintinai naudotis pagal panaudos sutartį 972,40 kv.m ploto negyvenamąsias patalpas, esančias Šv. Uršulės g.25, Juodšilių k., Vilniaus r., Vilniaus arkivyskupijai 20 metų laikotarpiui tikinčiųjų religinėms apeigoms atlikti.
2. Įgalioti Ekonomikos ir rajono vystymo skyriaus vedėją H. Pinkevičių sudaryti panaudos sutartį dėl patalpų, nurodytų 1 punkte, ir taisti tvirtinti merei.

Merė Leokadija Janušauskienė

Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2001 m. sausio 21 d. sprendimas dėl pastato perdavimo tikintiesiems.

Palaimintojo Mykolo Sopočkos bažnyčia Juodšiliuose.

2016 m. vasario 15 d. Juodšiliuose pašventinta pirmoji pasaulyje bažnyčia, kuriai suteiktas Palaimintojo Mykolo Sopočkos vardas. Bažnyčią pašventino Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas.

Kunigo Juzefo Narkuno iniciatyva ant bažnyčios laiptų buvo aukojamos pirmosios šv. Mišios lietuvių ir lenkų kalbomis, taip oficialiai pradedant atkurti šventovę. Atkuriamieji darbai truko 7–8 metus.

2016 m. vasario 15 d. Juodšilių bažnyčią pašventino Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas. Jai suteiktas Palaimintojo Mykolo Sopočkos vardas. Tai pirmoji ir vienintelė pasaulyje šio Gailestingumo apaštalo vardu tituluota bažnyčia. Šioje bažnyčioje šv. Mišias aukojo Henrykas Naumovičius, Valentinas Šiuša, Raimondas Macidulskas, Juzefas Narkunas, Jurgis Vitkovskis, Vaclavas Volodkovičius, Elijas Anatolijus Markauskas, Andžejus Šuškevičius.

Piligrimai Palaimintojo M. Sopočkos bažnyčioje Juodšiliuose. 2024 m.

Išsilavinimas yra galingiausias ginklas, kurį galite naudoti pasauliui keisti. Nelson Mandela

REPATRIACIJA IR DEPORTACIJA PO ANTROJO PASAULINIO KARO. GYVENIMAS SOVIETMEČIU

Pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, pagal didžiųjų valstybių sprendimą Jaltos konferencijoje, rytų Lenkijos teritorijos buvo prijungtos prie SSRS. Praktiškai tai reiškė, kad lenkai buvo deportuojami – perkeliami iš teritorijų, kurios atiteko SSRS. Iškart po karo daugelis Juodšilių gyventojų, taip pat ir seserys uršulietės, buvo priverstos repatrijuoti į Lenkiją. Žmonės paliko savo namus pasiėmę tik būtiniausius daiktus, nes sovietų valdžia ribojo turtą, kurį jie galėjo persivežti per sieną.

Likusieji gyventojai patyrė daugybę apribojimų, buvo kontroliuojami ir priversti paklusti komunistinei ideologijai. Gyventojai savo turtą turėjo atiduoti atvykusiems „specialistams“.

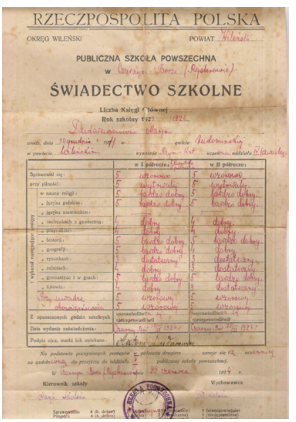
Sovietų Sąjungai okupavus dalį Lietuvos prasidėjo sovietinis genocidas. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos centro duomenimis, į Rusijos gilumą iš Juodšilių ištremta apie 13 šeimų ir 6 paskiri asmenys (iš viso 55 žmonės), tarp jų – nepriklausomos Lietuvos karininkas, partizanas, 2 mokytojai, 2 vienuolės, 1 dvarininkų šeima.

Sovietinio genocido aukų vardyne minimas ir Vaclovas (Vacys) Gudaitis, gyvenęs Juodšilių kaime. Jis buvo baigęs Nepriklausomos Lietuvos karo mokyklą, tapęs partizanu jis tęsė rezistencinę kovą jungtinėje Kęstučio apygardoje (Tauragės, Raseinių apskr., Jurbarko, iš dalies Kauno, Kėdainių, Šiaulių apskr.). 1946 metais buvo stribų suimtas, kalintas, tardomas, kankinamas ir ištremtas į Sibirą. Į Juodšilius nebegrįžo.

Gydytojas turi tik vieną užduotį – išgydyti ligonį. Kokiu keliu jis tai pasieks, nesvarbu. Hipokratas

ŠVIESOS NEŠĖJAI

Nuo 1919 metų Juodšiliuose veikė mokykla, kuri 1927 metais buvo perduota seserims uršulietėms. Be seserų, mokykloje dirbo ir pasauliečiai mokytojai. Namas, kuriame uršulietės mokė daugiau nei keturiasdešimt vaikų, buvo per mažas, todėl pamokos vyko ir privačiuose namuose. Dalį savo namų mokyklai nuomojo Žukovskių šeima, jų vaikus taip pat mokė uršulietės. Seserys užsiėmė įvairia veikla: prižiūrėjo vaikų namus, vadovavo mokyklai ir našlaičių namams, organizavo vaikų dienos centrą, vaikams vedė katechezes, rūpinosi ūkiu ir sodu.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

OKRĘG WILEŃSKI POWIAT

PUBLICZNA SZKOŁA POWSZECHNA

ŚWIADECTWO SZKOLNE

Juodšilių (Reisleravos) mokyklos IV klasių baigimo pažymėjimas, 1924 m.

Žukovskių šeimos namai, anksčiau čia seserys uršulietės vedė pamokas. 2025 m.

Sesuo uršulietė su vaikais Juodšiliuose.

1930 metais pradėta statyti medinė mokykla, kuri buvo atidaryta 1933-aisiais. Šis pastatas buvo dalis tarpukario Lenkijos valdžios iniciatyvos „100 mokyklų Vilniaus kraštui“.

Mokykla įsikurs naujame mediniame pastate, 1933 m.

Juodšiliuose 1940 metais veikė lietuviška pradinė mokykla. Mokykloje buvo penki skyriai, tuo metu mokėsi 277 mokiniai. Po Antrojo pasaulinio karo mokykloje buvo

rusų, vėliau atsirado ir lietuvių bei lenkų klasės, – mokykla tapo trikalbė. 1950–1955 m. mokiniai lankė septynmetę, o 1956-aisiais jau ir vidurinę mokyklą. Kraštą okupavus sovietams 1945 metais Juodšiliuose buvo įkurti našlaičių namai.

Po Antrojo pasaulinio karo mokykla tapo trikalbė. 1954 m. suteiktas vidurinės mokyklos statusas.

1960-aisiais į Juodšilius pradėjo keltis žmonės iš įvairių Lietuvos, Baltarusijos ir Rusijos regionų. Jie dirbo gamykloje, netoliese buvusiame kariniame dalinyje Valčiūnuose, nepilnamečių pataisos įstaigoje bei dešimtmetėje mokykloje. Gyventojams buvo skiriami sklypai namams statyti, todėl mokinių vis daugėjo.

1965 metais mokykla įsikūrė naujai pastatytame trijų aukštų mūriniame pastate. 8-ajame dešimtmetyje, trūkstant patalpų, mokiniai buvo priversti mokytis dviem pamainomis.

1965 m. pastatytas trijų aukštų mūrinis mokyklos pastatas.

1969-aisiais Juodšiliuose atidaryta vaikų kolonija nepilnamečiams nusikaltėliams. Sovietmečiu paaugliai čia buvo vežami iš visos respublikos. Mokyklos teritoriją saugojo aukšta betoninė siena, už jos buvo medžio apdirbimo cechai, bendrabutis, bausmių kambariai (karceriai).

Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę specialioji mokykla buvo uždaryta. Į jos vietą persikėlė Juodšilių vidurinės mokyklos lietuviškų klasių mokiniai. 1991 m. įkurta nauja lietuviška „Šilo“ vidurinė mokykla (pirmasis direktorius buvo Pranas Vėželis, prieš tai dirbęs Vilniaus M. K. Čiurlionio menų mokykloje).

Naują kvėpavimą mokykla įgavo 2005-aisiais, pradėjus vadovauti direktorei Rasai Agintienei. Buvo rekonstruoti abu mokyklos pastatai. Mokyklai ypatingi 2009-ieji, nes ji tapo gimnazija. Juodšilių „Šilo“ gimnazija

yra programų „Aktyvi mokykla“, „Mokyklos – Europos Parlamento ambasadorės“ dalyvė, sveikatą stiprinančių ir gamtą saugančių mokyklų tinklo narė. 2023–2027 m. gimnazija turi „Erasmus“ akreditaciją.

„Šilo“ gimnazijoje įkurtas „Yamaha“ klasės orkestras – vienintelis toks orkestras Baltijos šalyse. Šio orkestro vadovas – Saulius Balsys.

1992 m. liepos 21 d. buvusi trikalbė vidurinė mokykla reorganizuota į rusų (Juodšilių 1-oji vidurinė) ir lenkų (Juodšilių 2-oji vidurinė) mokyklas. Juodšilių 1-osios vidurinės mokyklos direktorius buvo Ivanas Kulaginas. 1992–1996 m. Juodšilių 2-ajai vidurinei mokyklai vadovavo Janina Lebrikienė, 1996–2019 m. – Mečislavas Jasiulevičius, o nuo 2021-ųjų direktorės pareigas eina Ligija Koženevska.

2002 m. spalio 30 d. Vilniaus rajono savivaldybės sprendimu lenkiška mokykla pavadinta Šv. Uršulės Leduchovskos vardu, nuo

1992-ųjų liepos 21 d. vidurinė mokykla reorganizuota į rusų (Juodšilių 1-oji vidurinė) ir lenkų (Juodšilių 2-oji vidurinė) mokyklas.

2014 m. jai suteiktas gimnazijos statusas.

Juodšilių šv. U. Leduchovskos gimnazija – tai vieta, kur mokymasis susipina su kūryba, bendruomeniškumu ir pagarba istorijai. Čia mokiniai ne tik įgyja žinių, bet ir turi galimybę lavinti savo talentus įvairiuose neformaliojo švietimo būreliuose: kraštotyros, estradinių šokių, chorinio dainavimo, sporto, matematikos, dailės, dramos, informatikos ir kt. Gimnazijoje labai rūpinamasi mokinių gerove – čia vykdomos vaikų vasaros poilsio programos, organizuojamos veiklos vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijai.

Šioje mokykloje 1999 m. lankėsi prezidentas Valdas Adamkus, o 2024-aisiais gimnazijoje viešėjo pirmoji Lenkijos ponia Agata Kornhauser-Duda ir pirmoji Lietuvos ponia Diana Nausėdienė. Tais pačiais metais gimnazija iškilmingai paminėjo dvi svarbias sukaktis: 105-ąsias mokyklos įkūrimo ir 100-ąsias seserų uršuliečių atvykimo į Juodšilius metines.

Juodšilių šv. Uršulės Leduchovskos gimnazijoje branginama praeitis, ugdoma dabartis ir kuriama šviesi ateitis.

Juodšilių šv. Uršulės Leduchovskos gimnazija. Pastatas po renovacijos 2013 m.

2003-iųjų gegužės 18 d. mokinių ir mokytojų grupė dalyvavo Motinos Uršulės Leduchovskos kanonizacijos iškilmėse Romoje.

Mokyklą palaimino Popiežius Jonas Paulius II.

Mokykloje atidaromas mokyklos globėjos muziejaus. 2008 m. birželio 8 d.

1999-ųjų rugsėjo 1 d. mokykloje lankėsi Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus.

Švenčiant 105-qsias mokyklos įkūrimo ir 100-qsias seserų uršuliečių atvykimo į Juodšilius metines.

2024-ųjų spalį gimnazijoje lankėsi pirmoji Lenkijos ponia Agata Kornhauser-Duda ir pirmoji Lietuvos ponia Diana Nausėdienė.

Žmonėms artimos valdžios valdys geriausiai. Thomas Jefferson

JUODŠILIŲ SVEIKATOS OAZĖ

Prieš karą Juodšiliuose gyveno daktaras Vitoldas Augustovskis, vaistininkas ir felčeris Skarbekas. Karo metu ligoninės čia nebuvo. Po karo į Lenkiją repatrijavusių žmonių paliktuose namuose buvo įrengta ambulatorija, ligoninė ir gimdymo namai. Žinomas ir vietinių gyventojų mylimas gydytojas buvo Miroslavas Kuziv-Sorockis. Jis vadovavo ambulatorijai ir ligoninei. Jį vadino gydytoju iš Dievo malonės. Vyresnioji karta iki šiol jį prisimena.

6-ojo dešimtmečio pabaigoje ambulatorija ir ligoninė buvo perkeltos į nebaigtą bažnyčios pastatą. Ši medicinos priežiūros įstaiga tarnavo vietos bendruomenei ir aplinkiniams gyventojams iki 1990-ųjų metų. Lietuvai atgavus nepriklausomybę pastatas sudegė ir nebuvo atstatytas, o šalia buvo pastatytas naujas mūrinis ligoninės ir poliklinikos pastatas. Ilgus metus ligoninei ir poliklinikai vadovavo Miroslavas Kuziv-Sorockis, Galina Judina ir Valentina Jeleckich, šiuo metu vadovauja Eglė Zagorskienė.

Juodšiliuose visada veikė vaistinė, kurioje vietiniai gyventojai galėjo įsigyti būtinų vaistų, tvarsčių, termometrų ir kitų sveikatos priežiūros reikmenų. Vaistininkai, rūpindamiesi vietos bendruomenės sveikata, patys paruošdavo mišinukų ir miltelių.

Gydytojas iš Dievo malonės Miroslavas Kuziv-Sorockis su šeima.

Ligoninė po gaisro 1991 m.

LAIKO ŽINGSNIAI: JUODŠILIŲ SENIŪNIJOS ISTORIJA

Iki 1950 metų Juodšiliai priklausė Rudaminos seniūnijai. Iki 1954 metų seniūnijos centras buvo Juodšiliai, o iki 1963 metų Juodšiliai priskirti Salininkų apygardai. Nuo 1963 iki 1995 metų buvo apygardos centras. Nuo 1995 metų tapo seniūnija ir iki šiol atlieka šiuolaikinio administracinio vieneto funkcijas. Šiuo metu Juodšilių seniūnas Tadeušas Aškelianecas.

Juodšilių seniūnijos pastatas. 2025 m.

Seniūnijos pastatas pastatytas 1973 metais. Sovietmečiu čia buvo registruojamos civilinės santuokos, gimimai ir mirtys. Šiuo metu seniūnijos administracijoje galima deklaruoti gyvenamąją vietą, gauti finansinę paramą, socialines išmokas, pašalpas senjorams, neįgaliesiems bei pasinaudoti įvairiomis paramos ir pagalbos programomis. 2019-aisiais pastatas renovuotas. Čia taip pat įsikūrusi biblioteka ir paštas.

Sovietmečiu Juodšiliuose veikė pieninė, taupomoji kasa ir pirtis – penktadieniai buvo moterų diena, o šeštadieniais į pirtį eidavo vyrai. 1970-aisiais pastatytas pastatas, kuriame veikė siuvykla, kirpykla ir batsiuvių dirbtuvės.

Šiuo metu Juodšiliuose išplėtota infrastruktūra: čia veikia dvi gimnazijos su darželiais, bažnyčia, paštas, biblioteka, kultūros namai, ligoninė, ambulatorija, vaistinė, kelios maisto prekių parduotuvės ir viena ūkinių prekių parduotuvė, konditerijos ir mėsos gamybos įmonė, kirpykla, dvejos kapinės, laidojimo paslaugų biuras, automobilių servisas, teikiamos privačios siuvimo ir veterinarijos paslaugos.

Juodšiliai gali pasidžiaugti puikiai tvarkoma aplinka, įrengtomis poilsio zonomis, o svarbiausia – draugiška, tolerantiška, įvairiataute bendruomene.

IŠKILIOS ASMENYBĖS: ŽMONĖS, PALIKĘ PĖDSAKĄ

Šv. Uršulė Leduchovska – šypsenos apaštalė

„Dabartiniame gyvenime daug kartumo, pats Dievas pasiliko teisę šventinti žmones per kryžių. O mums liko užduotis padėti kitiems šioje skausmingoje kelionėje skleidžiant aplinkui mažus laimės ir džiaugsmo spindulius“, – gražūs ir įkvepiantys šv. Uršulės Leduchovskos žodžiai apie „šypsenos apaštalavimą“ – paprastą, bet labai reikalingą būdą skleisti džiaugsmą ir viltį pasaulyje. Ji pabrėžia, kad gyvenimas jau savaime pilnas sunkumų ir kančios, o mūsų užduotis yra padėti kitiems nešti jų kryžių spinduliuojant gerumą, džiaugsmą ir viltį. Tai priminimas, kad net maža šypsena gali tapti šviesos spinduliu kito žmogaus gyvenime.

Šventoji Uršulė Leduchovska (1865–1939) buvo lenkų vienuolė, Kenčiančio Jėzaus Širdies seserų uršuliečių kongregacijos įkūrėja. Jos misija buvo skleisti meilę, taiką ir teikti dvasinę paramą. Gimusi aristokratų šeimoje, ji nuo mažens augo pamaldžioje aplinkoje, o vienuolės pašaukimą atrado trokšdama padėti kitiems.

Motina Uršulė Juodšiliuose.

Šv. Uršulė Leduchovska.

Uršulė Leduchovska atvyko į Juodšilius 1924 metų sausio mėnesį. 1923-iųjų spalį grafaitė Anna Mohl kreipėsi į Motiną Uršulę prašydama, kad uršulietės perimtų jos įsteigtą Audimo mokyklą Vilniuje. Būdama patyrusi organizatorė, Motina Uršulė pirmiausia pati nuvyko į tą mokyklą, norėdama įvertinti siūlomą veiklos centrą ir jo galimybes.

Motina Uršulė, 1924-ųjų liepos 16 ir 17 dienomis lankydamasi Juodšiliuose prisidėjo čia įkuriant uršuliečių namus Būtent tuo metu labdaros draugijos pirmininkas kunigas Lubianecas paprašė uršuliečių kongregacijos perimti šio kaimelio vaikų globos namus. Jis pats nuvežė Motiną Uršulę į Juodšilius.

Juodšiliuose, kur tam tikrą laiką gyveno Uršulė Leduchovska, puoselėjamas jos dvasinis paveldas, kapinės yra tarsi jos veiklos

atminimo simbolis. Uršuliečių kapinės Juodšiliuose yra vieta, kur ilsisi seserys ir kiti asmenys, susiję su Kenčiančio Jėzaus Širdies seserų uršuliečių kongregacijos veikla, tarp jų ir kunigas Ignacas Mickevičius.

Seserų uršuliečių kapinės Juodšiliuose.

Palaimintasis Mykolas Sopočka – Dievo Gailestingumo apaštalas

Kunigas Mykolas Sopočka buvo Šventosios Šeimos seserų misionierių nuodėmklausys. Savo dienoraštyje sesuo Faustina Kovalska užrašė, ką Viešpats Jėzus jai pasakė apie Mykolą Sopočką: „Jo mintis glaudžiai susijusi su mano mintimi, todėl būk rami dėl mano darbo, nesuklysiu." Kunigas Sopočka buvo teoriškai pasirengęs ir žinojo, kaip elgtis su tais, kurie patyrė mistinių malonių. Kai pats įsitikino sesers Faustinos regėjimų tikrumu, jis visiškai įsitraukė į Dievo Gailestingumo kulto skleidimą. Jis ne tik skleidė žinią, bet ir suteikė teologinius pagrindus šiam kultui. Kunigas Sopočka paskelbė kelis veikalus apie Dievo Gailestingumą ir siekė įvesti šventę. 1934-ųjų pradžioje būtent kunigas Sopočka užsakė Jėzaus Gailestingumo paveikslą pagal sesers Faustinos regėjimus Vilniaus dailininkui prof. Eugenijui Kazimirovskiui.

Antrojo pasaulinio karo metu gestapas persekiojo kunigą Mykolą Sopočką už pagalbą žydams. Pabėgti iš Vilniaus 1942 m. kovo 3 d. jam padėjo seserys uršulietės iš Juodšilių. Juodšiliuose jis slapstėsi iki 1944 m. rugpjūčio 14 dienos. Pas seseris uršulietes jis slapta aukodavo šv. Mišias ir klausydavo išpažinčių. Per patikimus žmones kunigas Mykolas Sopočka gavo asmens dokumentą Vaclavo Rodzevičiaus pavarde. Nuo tada, dirbdamas staliumi, jis droždavo įrankius ir namų apyvokos reikmenis vietos gyventojams.

Palaimintasis kunigas Mykolas Sopočka.

Kunigas Mykolas Sopočka – dailidė ir medkirtys, pasivadinęs Vaclovu Rodzevičiumi. Juodšiliai.

„Mes nežinojome, kad jis kunigas. Mes, vaikai, galvojome, kad tai paprastas žmogus, nes jis būdavo apsirengęs civiliais drabužiais. Dažnai jį matydavau klūpantį ir besimeldžiantį. Dar prisimenu, kad ateidavo seserys uršulietės, nešdamos jam kokių nors knygų. Tėvai ir vaikai niekada nekalbėjo nei su kunigu, nei su vienuolėmis“, – pasakoja Nusia Račko.

Dievo Gailestingumo garbintojo, palaimintojo Mykolo Sopočkos asmenybė gerai žinoma ir gerbiama Vilniaus krašte. 2012 m. rugsėjo 30 d. pašventinta atminimo lenta prie namų, vadinamų „Dieviškąja Apvaizda“, kuriuose jis dvejus metus gyveno.

Kunigas Jeržis Vitkovskis, seniūnas Tadeušas Aškelianecas ir Krystyna Subotkevič apžiūri atminimo lentą prienamo, kuriame gyveno kunigas M. Sopočka.

Juzefas Mackevičius – „šaltas realistas“

Juodšiliuose yra iškilaus rašytojo ir publicisto Juzefo Mackevičiaus namas. Būtent čia XX a. 4-ajame dešimtmetyje jis apsigyveno su žmona Barbara Toporska ir praleido daug kūrybingų metų. Šie namai buvo ne tik jų kasdienio gyvenimo vieta, bet ir erdvė, kurioje gimė svarbūs literatūros kūriniai. J. Mackevičius, žinomas dėl nepalenkiamo nusistatymo prieš bet kokį totalitarinį režimą, čia rašė reportažus, esė bei romanus, pelniusius jam vieno svarbiausių XX a. lenkų rašytojų vardą.

Rašytojas ir publicistas Juzefas Mackevičius.

Būtent Juodšiliuose jis paruošė reportažų rinkinį „Pelkių maištas“, kuriame aprašė Vilniaus krašto gamtos grožį ir atšiaurumą, sunkų čia gyvenusių žmonių likimą. Ši vieta jam buvo ramybės uostas, leidęs atsiriboti nuo politinių ir socialinių audrų. Tačiau 1944-aisiais ši idilė nutrūko. Mackevičiai buvo priversti palikti namus dėl karo veiksmų. Jų namas ilgus dešimtmečius buvo apleistas ir nyko. 2013 metais namą atnaujinus sugrąžinta jo reikšmė kaip rašytojo palikimo dalis.

Šis namas tapo J. Mackevičiaus kūrybinės veiklos centru, kuriame dabar veikia muziejus, skirtas rašytojo gyvenimui ir kūrybai pažinti. Mackevičių namai taip pat yra literatūrinių susitikimų, kūrybinių dirbtuvių ir kultūrinių renginių vieta, skirta tiek jaunimui, tiek vietos bendruomenei. Šalia Juzefo Mackevičiaus namo pastatytas paminklas jo atminimui. Tai dar vienas žingsnis įamžinant rašytojo atminimą ir jo indėlį į Lietuvos ir Lenkijos istoriją bei literatūrą.

. Juzefo Mackevičiaus namas po renovacijos.

Paminklas Juzefui Mackevičiui, pastatytas prie jo buvusio namo.

Ateitis priklauso tiems, kurie tiki savo svajonių grožiu. Eleanor Roosevelt

LAIKO TĖKMĖJE: JUODŠILIŲ GYVENTOJAI PRISIMENA...

Janina Lebrikienė, gyvenanti Juodšiliuose nuo 1981-ųjų, prisimena, kad pirmasis įspūdis atvykus į Juodšilius buvo labai geras, nes ši gyvenvietė pasirodė kaip ramybės, žalumos oazė. Čia nebuvo jokios pramonės, veikė vaikų ir suaugusiųjų poliklinikos, vaistinė, trikalbė vidurinė mokykla, specialioji mokykla, kelios parduotuvėlės, universalinė parduotuvė, kuri garsėjo net Vilniuje ir į ją atvažiuodavo labai daug žmonių iš miesto. Ramybę sudrumsdavo tik pralekiantys traukiniai, nuo kurių dundėjimo virpėdavo namų langų stiklai. Didžioji dalis vietinių gyventojų dirbti vykdavo į Vilnių.

J. Lebrikienė Juodšiliuose dirbo mokykloje geografijos mokytoja. Po vieno mistiško įvykio ji ėmė domėtis ir po truputį rinkti medžiagą apie vietovę. O mistiškas įvykis susijęs su vienuolių kapinaitėmis, apie kurias sovietmečiu niekas nežinojo, o jei ir žinojo, tai tylėjo. Mokytoja pasakoja, kad vienąsyk jai prireikė eglišakių krepšeliui papuošti. Kelias šakeles ji nusilaužė nuo netoli jos namų augančios eglės. Po egle ji pastebėjusi kaubur ėlį, panašų į kapelį, ir pagalvojusi, ar tik nebus čia tos kapinaitės, apie kurias buvo iš senų žmonių girdėjusi. Vakarop išsigandusi dukra atbėgusi ėmė skųstis, kad kažkas piktai beldžia į jos langą. Janina dukrą nuraminusi, kad tai, ko gero, kurios nors draugės pokštas. Beldimas kartojosi, namiškiai ėmė girdėti juoką, trepsėjimą. Janina supratusi, kad ji sudrumstė vienuolių sielų poilsį, todėl tąkart pasimeldė ir atsiprašė už sudrumstą ramybę. Vėliau mokytoja Janina nustatė, kad tikrai čia esančios vienuolių kapinaitės ir ėmėsi iniciatyvos jas tvarkyti, prižiūrėti.

Gražiai J. Lebrikienė atsimena ir darbo metus mokykloje, džiaugiasi, kad tuomet Juodšilių vidurinėje mokykloje ir mokytojai, ir mokiniai buvo labai draugiški. Mokykloje dirbo daug jaunų mokytojų vyrų, nes sovietmečiu buvo priimtas sprendimas vyrų, dirbančių kaimo mokyklose, nekviesti atlikti karinės tarnybos. Energingi mokytojai susibūrė ir į Sąjūdžio grupelę, kuri rinkdavosi ir aptarinėdavo įvairius su artėjančia Lietuvos nepriklausomybe susijusius klausimus. Tie

susibūrimai dažnai baigdavosi lietuviškomis dainomis, ypač mėgstama dainuoti pagal Justino Marcinkevičiaus eiles.

Janina Lebrikienė kiekvienam Juodšilių bendruomenės nariui linki visų pirma taikos ir šviesios, gražios ateities. Linki, kad žmonės būtų sveiki, saugūs, išsilavinę, tausotų ir rūpintųsi gražia aplinka. Linki puoselėti, mylėti, gerbti savo kultūrą, kalbą, papročius, istoriją. Jaunimui linki stiprybės ir kantrybės siekiant savo tikslų, svajonių.

Stanislava Bojarovič, dirbusi specialiosios mokyklos sarge, prisimena, kad naktimis dirbti būdavo psichologiškai sunku, nes pasitaikydavo paauglių, kurie bandydavo pabėgti ar kaip nors save žaloti.

Juodšilių gyventoja ***Tatjana Šamarina*** prisimena, kad čia buvusi ir pieninė, ir senoji žalioji vaistinė, traukinių bilietų kasos, garsioji universalinė parduotuvė šalia seniūnijos, kur gauti prekių galėdavai turėdamas talonų arba per „blatą“. Juodšilių bažnyčia buvo paversta ligonine. Buvo ir kino teatras, kur yra dabartiniai kultūros namai, durpių perdirbimo įmonė, vaikų darželis. Juodšiliuose buvo susikūręs vokalinis ansamblis „Boruvianka“.

Ježis Bojarovičius prisimena, kad Juodšiliuose apie 1984-uosius filmavo filmą apie karą. Filmavimo metu buvo specialiai susprogdintas geležinkelio ešmininko budėjimo postas. Daug Juodšilių gyventojų dalyvavo filme kaip antrojo plano aktoriai. Dauguma gyventojų važiuodavo dirbti į miestą, į fabrikus, bet ir Juodšiliuose reikėjo durpių briketų įmonės darbuotojų, ligoninės, darželio, specialiosios mokyklos personalo, žmonės turėjo ūkius prie namų, taip pat nuomodavo kambarius žmonėms, atvykusiems pailsėt į Juodšilius iš miesto.

Vidai Jančiauskienei įsimintiniausias vaikystės dalykas – karvių ganymas. Dauguma miestelio gyventojų laikė gyvulius. O vaikai kas rytą eidavo prie Vokės upelio jų ganyti. Ten ir pasimaudydavo, pažaisdavo.

Fizikos mokytoja dirbanti Vida Jančiauskienė didžiuodamasi prisimena savo klasės draugą Petrą Auštrevičių. Tiesa, Juodšiliuose baigęs pradinę mokyklą, jis persikėlė mokytis į Naujininkus. Jųdviejų tėvai, ypač mamos, labai gerai bendraudavo. Ir pats Petras, atvažiavęs aplankyti tėvų, labai maloniai pakalbindavo.

Sovietiniais laikais buvo negalima švęsti nei Kalėdų, nei Velykų, tai žmonės susirinkdavo tam tikrose vietose ir vis tiek švęsdavo. Žmonės tais laikais buvo atviresni: jei kieno vestuvės, tai jaunuosius pasitikdavo pusė kaimo gyventojų, pašokdavo, padainuodavo ar saldainių paprašydavo.

Vida prisimena ir mokymosi metus Juodšilių trikalbėje mokykloje, kaip per technologijų pamokas mokiniai dirbdavo mokyklos daržuose, sodino, ravėjo. Mokykla turėjo savo šiltnamį, ten irgi augindavo daržoves, vasaromis turėjo porai savaičių važiuoti į Vaidotų žemės ūkio technikumą ir atlikti praktiką. Be to, reikėdavo rinkti metalo laužą, makulatūrą, – tai buvo privaloma akcija.

Vida linki visiems neprarasti vertybių ir išlikti savimi. Gyvenimas yra per trumpas, kad jį eikvotume kariaudami, pykdamiesi. Linki taikos savyje ir taikos visame pasaulyje.

Laimutė Jogėlienė, specialiojoje mokykloje dirbusi pradinių klasių mokytoja nuo 1987 iki 1991-ųjų, prisimena, kad vienas gimnazijos pastatų buvo skirtas auklėtinių miegamiesiems, kiekviena grupė turėjo poilsio kambarį, kur su auklėtojais ruošdavo pamokas. Buvo ir lėlių teatras, dūdų orkestras, net kino teatro salė. Pamokos vykdavo dabartiniame gimnazijos pastate. Buvo ir „karceris“, į kurį buvo uždaromi nusižengę vaikai. Ten jiems duodavo skaityti knygų.

Mokytoja Laimutė prisimena, jog Juodšiliai anksčiau, dar ir kokiais 1987-aisiais, kai ji čia atsikėlė gyventi, buvo populiari kurortinė vieta, ilsėtis čia atvažiuodavo ir iš kitų šalių. Nors jūros ir nėra, bet grynas pušynų oras pritraukdavo poilsiautojus, juolab kad buvo paprasta išsinuomoti kambarį.

Tatjana Veržbickaja prisimena, jog Juodšiliuose buvusi durpių perdirbimo įmonė, gaminusi durpių briketus. Buvo sukrauti didžiuliai durpių kalnai.

Juodšiliuose namų per daug nestatė, nes tai buvo kurortinis miestelis, atvažiuodavo daug vaikų ilsėtis, vaikų stovyklos buvo organizuojamos mokyklos patalpose.

Antrasis pasaulinis karas labai smarkiai nepalietė Juodšilių miestelio. Aišku, sunku buvo po karo visiems gyventi. Paštas, parduotuvėlės buvo įsteigtos tiesiog gyvenamuosiuose namuose. Po karo daug kas išvažiavo į Lenkiją, atvykę žmonės likusiuose tuščiuose namuose tiesiog apsigyvendavo, kai kas tuos namus nusipirkdavo.

Moteris prisimena, kad į Juodšilius atsikrausčius romams ji buvo pakviesta pietų, tai stebėjosi, kad jie gyvena labai tvarkingai, švariai. Labai linksmi žmonės, draugiški.

Leonidas Novopašinas, gimęs, augęs ir gyvenantis Juodšiliuose, vienuolių kapinaites atsimena kaip baugią ir paslaptingą vietą. Kapinaitės buvo apleistos, bet dar apie 1975 metus stovėjo didelis medinis kryžius su metaliniais apvadais, ant vienuolių kapų stovėjo mediniai kryželiai, kapinės buvo aptvertos medine tvora. Tiesa, laikui bėgant viskas nyko, kryžiai supuvo, apaugo samanomis, tačiau žmonės šių kapų nepamiršo ir, nors buvo sovietmetis, kapus žmonės, kad ir paslapčia, bet lankė, nes būdavo padėta gėlių. Vietiniai gyventojai kalbėjo, kad ten palaidotas kunigas ir vienuolės.

Kitas ryškus atsiminimas – dvaras, stovėjęs dabartinio namo vietoje. Leonidas prisimena, kad dvaras buvęs medinis, labai gražus, dviejų aukštų, o jame gyvenusios dvi seserys, kurių vardų, deja, nei jis, nei kiti vietiniai gyventojai neatsimena. Tas dvaras du kartus degė. Per pirmąjį gaisrą sudegė antras aukštas, kuriame buvo kaip didžiulė terasa, po kurioje galėjai grožėtis gamta. O po antro gaisro iš buvusio dvaro grožio liko tik pora pajuodusių kambarėlių, kuriuose ir gyveno viena iš seserų, o kita, rodos, išvyko į Lenkiją. Likusioji dvarininkaitė ją lankantiems vaikams rodydavo senas nuotraukas, kuriose ji raita ant žirgo, prie dvaro puošnūs rožynai, tvenkinukai, tolumoje matyti parkas. Ji pasakojo, kad jų namuose lankydavęsi ir dažnai apsistodavę turtingi ponai, norėdavę miškų apsuptyje pailsėti.

Namas, kuriame gyvena Leonidas su šeima, taip pat mena senus laikus, nes tai – buvusi klebonija. Per Antrąjį pasaulinį karą klebonijoje gyvenęs klebonas pasitraukė į Lenkiją. Namai liko tušti, o į juos po karo leido įsikelti mokytojų šeimoms. Leonido tėvai, mokytojai (Rūta Novopašina ir Vitalij Novopašin), grįžę iš tremties su trimis dukrelėmis ir įsidarbinę Juodšilių mokykloje, taip pat gavo šiame name vieną kambarį ir apsigyveno.

Danutė Dranickienė, į Juodšilius atvykusi apie 1975 m. pagal paskyrimą dirbti, prisimena, kad nors daug gamtos aplink buvo, pušynai, bet pradžioje ji jutusi net savotišką baimę, nes lakstė aplink dideli nepririšti šunys, nelabai kas norėjo parduotuvėse kalbėti lietuviškai, atvykus iš Krekenavos tai kėlė nerimą, nors rusų kalbą, teigia, mokėjusi neblogai. Prisimena, kad dabartinės Juodšilių „Šilo“ gimnazijos vietoje buvo šilas, miškas, pelkės, žmonės čia grybaudavo.

Kristina Ana Liutvinska: „Mano mama, Anna Kasperovič, kilusi iš Žukovskių šeimos. Žukovskių šeima šiuos namus ir žemę nusipirko 1912 metais. Tuo metu namas atrodė

kitaip. Po rekonstrukcijos liko tos pačios sienos ir koklinės krosnys, o grindys išlikusios nuo 6-ojo dešimtmečio.

Kas buvo šiame name? Iš vienos pusės (rytų pusėje) buvo mokykla, kurioje veikė pradinės klasės. Pamokas ten vedė seserys uršulietės ir kiti mokytojai. Mano mama lankė šią mokyklą. Po karo dalis pastato buvo naudojama kaip vasarnamis."

Kristina Subotkevič: „Įdomūs dalykai vyko čia, Juodšiliuose. Verta žinoti tas istorijas. Žinokite, kad miške yra piliakalnių ir kapinynas, kuriame palaidotos epidemijos aukos. Buvo pastatyti stulpai, liudijantys apie archeologinius tyrimus. Dirbdama mokykloje vesdavau vaikus į miško pakraštį stebėti horizonto. Iš ten matėsi milžiniški durpynai, čia buvo gaminami durpių briketai. Darbui reikėjo žmonių, todėl netoliese pradėjo statyti namelius, kuriuose apsigyveno po kelias šeimas. Tuos namelius vadino „barakais".

Šioje vietoje buvo dvaras, kuriame gyveno Ivaškų šeima. Ten augo nuostabios alyvos – skiepytos baltos ir tamsiai violetinės. Tokių alyvų vėliau buvo prisodinta visame Juodšilių miestelyje. Žinokite, kad pas Ivaškus atvykdavo pats maršalas Juzefas Pilsudskis pirkti gerų avižų ir pagirdyti arklių. Netoliese buvo šaltinis su pačiu švariausiu ir sveikiausiu vandeniu.

1956 metais į Juodšilius atvyko Varnų šeima, kurie pirmieji pasistatė namą. Filomena Varnaitė dirbo mokyklos sekretore. Dirbdama mokykloje pažinojau Idaliją Žylovską, ji buvo nesantuokinė rašytojo Juzefo Mackevičiaus duktė."

Janina Martinkienė: „Kokių prisiminimų apie Juodšilius labiausiai liko mano širdyje? Prisiminimas, kuris iki šiol šildo mano širdį, tai išvykos į mišką su pradinių klasių mokytojomis. Tai nebuvo įprasta pamoka klasėje, ji buvo laisvesnė ir labiau priminė žaidimą. Mes dainuodavome, pasakodavome istorijas, užmegzdavome ryšius. Šios mokytojos buvo iš tarpukario intelektualų šeimų. Dabar suprantu, kokios išskirtinės buvo mūsų mokytojos. Nepaisydamos sovietmečio jos mokė mus dalykų, kuriuos tik dabar iki galo suvokiu."

Tadeuš Aškelianec: „Esu Juodšilių seniūnas nuo 1995 metų. Per šį laikotarpį mūsų savivaldybė įgyvendino daugybę reikšmingų projektų, iš kurių vienas svarbiausių buvo bažnyčios atstatymas. 1997 metais, per bendruomenės susirinkimą, aktyvus vietos gyventojas Stanislavas Kropa iškėlė klausimą dėl pastato, kuriame prieš karą buvo bažnyčia, o prieš gaisrą – ligoninė ir ambulatorija, grąžinimo. Mano, kaip seniūno, užduotis buvo išspręsti visas teisines problemas, susijusias su šiuo klausimu. 2001 metais Vilniaus rajono savivaldybė ir Vilniaus arkivyskupija pasirašė sutartį dėl pastato perdavimo.

Seniūnija atnaujino seserų uršuliečių kapinaites Juodšiliuose ir šiuo metu rūpinasi naujų kapinių atidarymu Baraškių kaime.

Didžiuojuosi apdovanojimu „Už drąsą ir jėgą atstatant bažnyčią", kurį gavau 2016 metų vasario 15 dieną, bažnyčios konsekracijos ir jos titulavimo Palaimintojo Mykolo Sopočkos vardu dieną. Mano darbas – tai mano gyvenimas. Turiu devizą: „Būti vienybėje ir gerbti mūsų nepriklausomą Lietuvą." Džiaugiuosi, kad „Šilo" ir Šv. Uršulės Leduchovskos gimnazijų jaunimas aktyviai dalyvauja pilietinių iniciatyvų projekte „Kuriame Lietuvą!".

Valentina Jeleckich: „Visada mėgau šį kaimelį. Dievinu vaikystės bijūnų kvapą, kuris primena mano senelę. Jos darželyje augo daugybė bijūnų ir raudonų lelijų. Džiaugdavausi, kai senelis vesdavosi mane gaudyti vėžių upelyje, kuris tekėjo šalia senelių namų. Seneliai buvo nuostabūs žmonės. Dabar tas upelis apaugęs, o vanduo teka lėtai..."

Helena Puzanova: „Tai buvo praėjusio amžiaus 4-asis dešimtmetis. Man tuomet buvo aštuoneri metai. Kiekvieną rytą prieš pamokas su seserimis eidavome į uršuliečių koplyčią melstis ir dalyvauti katechezėje. Pavasarį priėmiau Pirmąją Komuniją. Seserys uršulietės surengė iškilmingą vaišių popietę priešais kleboniją, kuri buvo vadinama „Šv. Anelės" namais. Vėliau prasidėjo pamokos medinėje mokykloje. Vienuolėms buvo draudžiama mokyti katechezės mokykloje. Direktorius buvo lietuvis, o jo dukra mokėsi su manimi vienoje klasėje. Lenkų kalbos mokė mokytoja, kurios pavardės, deja, neatsimenu."

Ligija Koženevska: „Su Juodšilių mokykla esu susijusi visą savo gyvenimą. 1975 metais, būdama 7 metų, pradėjau čia mokytis. Tuomet tai buvo trikalbė mokykla, kurioje veikė lenkų, lietuvių ir rusų klasės. Mano pirmoji mokytoja buvo Teresa Aleksandrovič. Jaunesnėse klasėse pamokos buvo jungiamos ir vyko buvusiame seserų uršuliečių skalbyklos pastate, jame buvo ir mokyklos biblioteka. Bibliotekininkė nuolat skatino mus skaityti. Vyresnėse klasėse mokėmės mediniame mokyklos pastate, nes lenkų ir lietuvių klasės buvo nedidelės. Mokykloje nebuvo sporto salės ir valgyklos – kūno kultūros pamokos vyko lauke arba koridoriuje, o sumuštinius su arbata galėjome suvalgyti bufete. Į mokyklą eidavome pėsčiomis. Ypač atmintyje išliko įdomios lenkų kalbos pamokos, kurias vedė mokytoja Jadvyga Runevič, ir istorijos pamokos su mokytoja Alina Vorotynska. Baigusi mokyklą pasirinkau pedagogikos studijas. Esu šios mokyklos absolventė, daugelį metų dirbau istorijos mokytoja, direktoriaus pavaduotoja, o dabar man tenka garbė eiti mokyklos direktorės pareigas. Mano vaikai taip pat baigė šią mokyklą, o aš dedu visas pastangas, kad sukurtume kuo geresnes sąlygas mokytis ir tobulėti mūsų mokiniams ir, žinoma, mokytojams dirbti."

Irena Isajeva: „1958 metais baigusi septynmetę lenkų mokyklą Dieveniškėse, atvykau į Juodšilius pas savo tetą. Teta dirbo valgykloje. Aš pradėjau dirbti buhaltere „Sielpo" bendrovėje, jai priklausė penkiasdešimt parduotuvių iš beveik viso Vilniaus rajono. Mūsų kontora buvo antrame medinio pastato aukšte. 7-ajame dešimtmetyje buvo įkurtas „univermagas" (universalinė parduotuvė). Ši parduotuvė buvo žinoma ir populiari Vilniaus krašte. Apie ją žinojo net Kyjive. Jaunystėje buvo linksma. Jaunimas laiką leisdavo klube, kur žiūrėdavo filmus, o šeštadieniais šokdavo."

Janina Novicka: „Didelę dalį savo gyvenimo skyriau darbui mokykloje. Savo darbu tiesiogiai prisidedu prie vaikų ir jaunimo ugdymo, o tai suteikia didžiulį pasitenkinimą. Didžiuojuosi, kad galiu prisidėti prie jų intelektinio ir asmeninio augimo. Mane džiugina, kad dirbu tarp žmonių, kurie yra visiškai atsidavę savo darbui. Beveik pusė visų mokytojų – buvę Juodšilių mokyklos absolventai. Tarp jų – pradinių klasių mokytojos, istorikai, matematikai, lenkų kalbos mokytojos, geografai, dailininkai ir technologai. Ir gimnazijai vadovauja buvusi absolventė."

Leokadija Borkovska: „Gyvenome Kamionkos kaime, Šalčininkų rajone. Į Juodšilius su vyru persikėlėme 1965 metais. Ilgai negalėjome rasti vietos, kur galėtume gyventi. Viena ponia mums padėjo. Tai buvo mažas kambarėlis dideliame name, kuriame gyveno kelios šeimos."

Janina Jasinska: „Šiame name iki karo pabaigos gyveno seserys uršulietės. Po karo kurį laiką vienoje dalyje gyveno gydytojas Miroslavas Kuziv-Sorockis, o kitoje dalyje buvo gimdymo namai. Vėliau šiame name apsigyvenau aš ir dar viena medicinos sesuo."

Vita Čičinskienė: „Mano vyras gavo paskyrimą dirbti specialiojoje mokykloje Juodšiliuose. Į Juodšilius atvažiavome 1970 metais. Pradėjau dirbti sesele, o dabar dirbu bendrosios praktikos slaugytoja. Abu mano vaikai lankė vaikų darželį. Ir svarbiausia, kad jie visiškai nemokėjo rusų kalbos, kalbėjo tik lietuviškai. Rusiškai jie nesuprato. Vaikai grįždavo namo ir sakydavo, kad nebeis į darželį. Tokia buvo realybė."

Renata Adamovič: „Seserys uršulietės suvaidino svarbų vaidmenį Juodšilių religiniame gyvenime ir šviesdamos vaikus. Jos buvo ne tik mokytojos, bet ir vaikų globėjos, padedančios jiems mokytis skaičiavimo ir kitų dalykų. Jos turėjo didelės įtakos vietinei bendruomenei."

JAUNI ŽMONĖS SVAJOJA...

Labai norėčiau, kad žmonės, ypač senyvo amžiaus, maloniai bendrautų, nebūtų tokie liūdni, pikti. Taip pat norėčiau, kad būtų įsteigta daugiau įvairių įmonių, kuriose žmonės galėtų dirbti ir jiems nereikėtų darbo ieškotis Vilniuje. Juodšiliuose būtinai reiktų pramogų parko, kuriame būtų žaidimo aikštelės, riedlenčių takai, sūpynės, o žiemą – čiuožykla. (Lukas)

Labai reikėtų kokio nors kultūros centro, kuriame būtų kino salė, boulingas, čiuožykla, kavinės, baseinas, sporto salė ir dar koncertų salė, į kurią atvažiuotų koncertuoti garsenybės ir vyktų kiti smagūs dalykai. Dabar Juodšiliuose mokiniams nėra kur, išskyrus stadioną, praleisti laisvalaikio. O tokiame centre galėtų pramogauti šeimos su vaikais. (Gustė)

Norėčiau, kad Juodšiliuose vyktų daugiau renginių, koncertų, dirbtuvėlių, mugių, susitikimų su įdomiais žmonėmis. Taip pat galima būtų gražiai sutvarkyti mišką, paversti jį parku, kuriame būtų fontanėlis, suoliukų, takelių, aikštelė auginiams. Šis parkas tiktų ieškantiems ramybės, norintiems atsipalaiduoti ar pailsėti. Parke galima skaityti knygas, jis puikiai tinka auginiams vedžioti, pasivaikščiojimams su draugais. (Martyna)

Tikiu, kad Juodšilių praeitis, jų istorija nebus užmiršta, bus įamžinta kokioje nors knygoje, skirtoje Juodšilių kaimui. Kad ir kas būtų ateity, aišku viena – Juodšiliai neišnyks. (Margarita)

Juodšiliai ateity garsės kaip žaliausias Vilniaus rajono miestelis, kvepiantis pušimis, eglėmis, kankorėžiais. Juodšiliai garsės kaip ekologiška vietovė, kurioje ūkininkauja vietiniai gyventojai, auginantys tik ekologiškas daržoves, vaisius... Į Juodšilius plūs miesto žmonės, norintys įsigyti šių ekologiškų produktų ir pasidžiaugti žaliuojančiu miesteliu, geranoriškais, draugiškais jo gyventojais. (Vanesa)

Norėčiau, kad ateities Juodšiliai taptų dar gyvesni ir vienytų bendruomenę, – čia vyktų įvairūs renginiai, koncertai, kūrybinės dirbtuvės, mugės ir susitikimai su įkvepiančiais žmonėmis. Taip pat būtų nuostabu, jei miškas būtų pritaikytas poilsiui kaip jaukus parkas su patogiais suoliukais, vingiuotais takeliais. (Karolina)

Norėčiau, kad Juodšiliuose atsirastų modernus ir erdvus sporto kompleksas, kuris taptų aktyvaus laisvalaikio ir sveikatingumo centru. Jame galėtų būti baseinas su skirtingo gylio takeliais tiek pradedantiesiems, tiek patyrusiems plaukikams, sporto salė su naujausia treniruoklių įranga ir erdvė grupinėms treniruotėms. Manau, kad toks kompleksas suburtų sporto entuziastus, skatintų sveiką gyvenimo būdą bei suteiktų galimybę visų amžiaus grupių žmonėms aktyviai praleisti laiką. (David)

Juodšilius norėčiau matyti kaip klestinčią, modernią ir bendruomenišką gyvenvietę, kurioje žmonės turėtų daug galimybių tobulėti, kurti ir kokybiškai leisti laiką. (Kamilia)

Norėčiau, kad ateityje Juodšiliai taptų garsiu kurortiniu miesteliu, pritraukiančiu tiek vietinius gyventojus, tiek turistus iš visos Lietuvos ir užsienio. Tai galėtų būti gamtos apsuptas poilsio ir sveikatingumo centras, kuriame žmonės galėtų atsipalaiduoti, stiprinti sveikatą ir mėgautis ramybe. (Uljana)

ŠALTINIAI:

1. https://www.bernardinai.lt/2015-11-14-pasivaiksciojimas-po-vilnijos-krasta-neregeti-juodsiliai/
2. https://www.vilnijosvartai.lt/vietoves/juodsiliu-seniunija/
3. J. Niūniavaitė-Lesienė ir Antanas Leys. Juodojo šilo aidai. Voruta. 2005 m. gegužės 7 d. Nr. 9 (579).
4. https://silas.juodsiliai.lm.lt/
5. Helena Ostrowska. Dwa czarnoborskie spotkania, Magazyn wileński, 1995, Nr. 5.
6. S. Teresa Szałkowska. Obraz Boga niewidzialnego, Wilno-Myślibórz, 2024.
7. Zgromadzenie Sióstr SJK, Ocalić od zapomnienia, Urszulanki szare na Wileńszczyźnie 1927–1946, Warszawa, 2000.
8. Jerzy Surwiło. O Mirosławie Kuziw-Sorockim po latach, Kurier wileński, 27 marca 1997 r.
9. O Słudze Bożym ks. M. Sopoćko, „Szary Posłaniec", 1988, Nr. 51.
10. https://kurierwilenski.lt/2016/02/26/czarnoborskie-wspomnienia-o-ksiedzu-michale-sopocko/
11. https://wilnoteka.lt/artykul/czarny-bor-jozefa-mackiewicza-cz1
12. https://jozefmackiewicz.com/zielinski-jan-zimny-realista-o-tomie-optymizm-nie-zastapi-na-polski/
13. https://fotopolska.eu/
14. https://kami.net.pl/kresy/
15. https://www.wikiwand.com/lt/
16. https://lt.wikipedia.org/wiki/Juod%C5%A1iliai
17. https://lt.wikipedia.org/wiki/Tadeu%C5%A1as_Goreckis

PROJEKTO DALYVIAI

Juodšilių „Šilo“ gimnazijos mokytojai ir mokiniai:

1. Direktorė Rasa Agintienė
2. Direktoriaus pavaduotoja Jurgita Mackevičiūtė
3. Lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Jolanta Novopašinienė
4. Lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Jolanta Gumbrevičienė
5. Gabija Balsytė, Ia
6. Barbora Vaineikytė, Ia
7. Kornelijus Ulčinas, Ib
8. Evelina Martinkevič, Ib
9. Anastasija Šlykovič, Ib
10. Darja Šlykovič, Ib
11. Margarita Ševcova, IIa
12. Ūla Bučelytė, IIIa
13. Norbert Bojarovič, IIIa
14. Gabrielė Butylkinaitė, IIIa
15. Indrė Kudabaitė, IIIa
16. Aidas Petkevičius, IIIa
17. Kasparas Porozovas, IIIa

Juodšilių šv. Uršulės Leduchovskos gimnazijos mokytojai ir mokiniai:

1. Direktorė Ligija Koženevska
2. Direktoriaus pavaduotoja Violeta Trifonovienė
3. Lietuvių kalbos vyresnioji mokytoja Violeta Milevska-Burak
4. Lenkų kalbos vyresnioji mokytoja Ieva Kupcevič
5. Matematikos mokytoja metodininkė Janina Novicka
6. Muzikos vyresnioji mokytoja Mirena Kasperovič
7. Daniel Adamicki, IG
8. Aleksandr Bacharev, IG
9. Kamila Balcevič, IG
10. David Černiak, IG
11. Lukaš Motus, IG
12. Karolina Stankevič, IG
13. Agneta Sviackievič, IG
14. Uljana Tiunina, IG
15. Patricija Davidovič, IIG
16. Daniel Gaidulevič, IIG
17. Aurelija Kublickaja, IIG
18. Kamil Kulnis, IIG
19. Milana Šešunowa, IIG
20. Artiom Vaščilo, IIG

Padėka kalbintiems respondentams:

Renatai Adamovič, Tadeušui Aškelianiecui, Ježiui Bojarovičiui, Stanislavai Bojarovič, Leokadijai Borkovskai, Vitai Čičinskienei, Danutei Dranickienei, Irenai Isajevai, Janinai Jasinskai, Vidai Jančiauskienei, Laimutei Jogėlienei, Valentinai Jeleckich, Ligijai Koženevskai, Bogumilai Kuziv-Sorockai, Janinai Lebrikienei, Kristinai Anai Lutvinskai, Janinai Martinkienei, Janinai Novickai, Leonidui Novopašinui, Helenai Puzanovai, Algimantui Rizauskui, Kristinai Subotkevič, Astai Sutkuvienei, Tatjanai Šamarinai, Tatjanai Veržbickajai.

Moją Małą Ojczyzną jest Czarny Bór, urokliwa miejscowość otulona sosnowymi lasami, skrywająca wiele tajemnic, które odkryjecie Państwo w niniejszym niezwykłym wydaniu książkowym. Ponad sto lat temu Czarny Bór zyskał miano popularnego uzdrowiska. W jego lasach, łączących się z Puszczą Rudnicką, w latach 1831 i 1863 walczyły dzielnie oddziały powstańców, pisząc ważny rozdział w historii naszej ojczyzny.

Czarny Bór słynie także z kurhanów, które powstały jeszcze w IX–XII wieku. W dziejach tej miejscowości zapisały się wybitne postacie, w tym pisarz i publicysta Józef Mackiewicz, człowiek odważnie sprzeciwiający się totalitaryzmowi. Jego dom-muzeum stanowi ważne ogniwo łączące dzisiejszą Litwę z Polską.

Miasteczko to, znane i nadal cenione za swoją wielokulturową, tolerancyjną społeczność, pozwoli Państwu lepiej poznać Wileńszczyznę. Podczas spotkania z uczniami i nauczycielami z Gimnazjum „Šilas" w Czarnym Borze oraz Gimnazjum im. św. Urszuli Ledóchowskiej w Czarnym Borze zaproponowałem im udział w długoterminowym projekcie obywatelskich inicjatyw „Tworzymy Litwę!".

To wydanie książkowe jest efektem wspólnej pracy i kreatywności. Przedstawiamy autentyczne świadectwa najstarszych mieszkańców, a także marzenia młodego pokolenia. Opowieści te odnoszą się również do naszej przyszłości w Unii Europejskiej.

Nadszedł czas, aby zetrzeć kurz z historii Czarnego Boru i Wileńszczyzny, spojrzeć na nią świeżym okiem. Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej publikacji!

Petras Auštrevičius, Poseł do Parlamentu Europejskiego

CZARNY BÓR Z PERSPEKTYWY CZASU I LUDZI

„Czarny Bór – wieś w rejonie wileńskim, oddalona o 12 km na południe od Wilna, leży po obu stronach linii kolejowej Wilno-Lida" – taką lub podobną informację możemy przeczytać, otwierając Wikipedię lub inne źródło informacji. A jak naprawdę wygląda ta wieś, wygodnie usytuowana w otoczeniu szumiących sosen? Jakie tajemnice skrywa? Co mówią o niej ludzie, co pamiętają? O jakim Czarnym Borze marzą dzieci, patrząc przez okno szkoły?

Mimo to, że wieś ta liczy dopiero dwa stulecia, pamięta wiele różnych wydarzeń z przeszłości, które zainteresowały Petrasa Auštrevičiusa, członka Parlamentu Europejskiego, absolwenta Szkoły Podstawowej w Czarnym Borze. Odwiedzając swoją rodzinną miejscowość i spotykając się z uczniami dwóch gimnazjów znajdujących się w Czarnym Borze (Gimnazjum „Šilas" oraz Gimnazjum im. św. Urszuli Ledóchowskiej) zaproponował, aby bardziej zgłębić historię tego miejsca, w którym żyją i uczą się młodzi ludzie, oraz wziąć udział w projekcie obywatelskich inicjatyw „Tworzymy Litwę!".

Do tej pięknej idei przyłączyli się uczniowie i nauczyciele z Czarnego Boru, którzy starannie zbierali informacje, rozmawiali z mieszkańcami i badali historię wsi, abyśmy dzisiaj mogli na nowo odkryć Czarny Bór – jego unikatowość oraz ludzi, którzy nie tylko tu żyją, ale także tworzą, pielęgnują swoje domy, realizują marzenia i nawzajem się dzielą życzliwością.

Zapraszamy więc do poznania Czarnego Boru – małej, ale wyjątkowej wsi, w której splatają się piękno natury, historia oraz siła wspólnoty. Wsi, która tchnie spokojem, a jednocześnie – żywą teraźniejszością i przyszłością, tworzoną przez przyjaznych, tolerancyjnych ludzi.

ŹRÓDŁA I LEGENDY

Miejscowość Czarny Bór znajduje się 12 km na południe od Wilna i rozciąga się po obu stronach torów kolejowych łączących Wilno z Lidą. Usytuowana jest w malowniczym sosnowym lesie, na wysokim prawym brzegu rzeki Waka, w pobliżu torfowiska Biała Waka.

O wieku tej osady świadczy kurhan, który został tu odkryty około 1961 roku przez Vytautasa Mačionisa. Odkrycie to zostało potwierdzone przez Naukowo-Metodyczną Radę Ochrony Zabytków Kultury, a sam kurhan uznaje się za zabytek o znaczeniu ogólnokrajowym. Znajduje się on 50 metrów na zachód od centralnej części osady, 200 metrów na południe od drogi Wilno-Lida, w lesie czarnoborskim. W tym miejscu odkryto 19 kurhanów, w wielu z nich odnaleziono groby, zaś jeden z kurhanów został zasypany ziemią. Zachodnią część kurhanu przecina leśna ścieżka. Forma kurhanów i wały wskazują na datowanie z IX-XII wieku.

Czarny Bór często kojarzony jest z postaciami Zygmunta Augusta i Barbary Radziwiłłówny. Istnieje przypuszczenie, że przez Czarny Bór przebiegała trasa pogrzebowa, którą Zygmunt August towarzyszył żonie w jej ostatniej ziemskiej podróży. Kondukt żałobny zatrzymał się wtedy w Ejszyszkach, Tetiańcach i Rudnikach.

Czarny Bór jest także związany z osobą Adama Mickiewicza. W latach 1825-1868 w Dusiniętach mieszkał również słynny malarz Tadeusz Gorecki, zięć Mickiewicza, mąż jego córki Marii Mickiewiczówny.

Podczas powstań 1831 i 1863 roku, w lasach otaczających Czarny Bór, które łączyły się z Puszczą Rudnicką, działały oddziały powstańcze. Powstańcy uzbrojeni w myśliwskie karabiny, kosy i inną prymitywną broń atakowali Rosjan z lasu. W odpowiedzi na te działania władze carskie wysłały liczne oddziały wojskowe w celu poskromienia powstańców.

Osada Reislerowo pojawia się w dokumentach już w 1914 roku. Nazwa pochodzi od nazwiska dyrektora „Poleskich Żelaznych Dróg", Reislera, który nadzorował budowę linii kolejowej biegnącej przez ten teren.

W latach 1915-1918, w czasie okupacji przez Cesarstwo Niemieckie, założono tam stację kolejową i punkt wycinki drzew – usuwano wysokie sosny i transportowano je koleją w kierunku zachodnim do Niemiec. Na wylesionych terenach swoje pierwsze domy zbudowali pracujący tam kolejarze.

Od 1920 roku osada nosiła nazwę Czarny Bór. Mówi się, że jej nazwa pochodzi od gęstych lasów iglastych, które otaczają tę miejscowość. Ze względu na swoją tajemniczość, przerażającą ciemność i nieprzeniknioną gęstość, mieszkańcy zaczęli nazywać ją Czarnym Lasem. Inne wyjaśnienie podała lokalna lekarka Amelia Sawośko, twierdząc, że osada otrzymała nazwę Czarny Bór z powodu sadzy wydobywającej się z przejeżdżających pociągów i osiadającej na starych drzewach, nadając im ponury wygląd.

HISTORIA CZARNEGO BORU – OD PIERWSZYCH OSADNIKÓW DO DZISIAJ

W okresie I wojny światowej oraz w międzywojniu, Czarny Bór był popularnym podwileńskim uzdrowiskiem, cenionym za sosnowe lasy oraz malowniczą dolinę rzeki Waki. W 1940 roku Czarny Bór został oficjalnie wpisany na listę miejsc uzdrowiskowych.

Czarny Bór, okolice Wilna. Mapa z 1930 roku.

W okresie międzywojennym Czarny Bór był popularnym miejscem wypoczynkowym. Zjeżdżali się tam mieszkańcy Wilna, aby odpocząć od zgiełku miasta. [...] W letnie miesiące, miesiące panowania »daczników«, najbardziej popularną nazwą jest Szwarce Bor. Wtedy to szwargot ptaków ustępuje świergotaniu. Przyjeżdżają z Wilna letnicy, ci oczywiście, których stać na wypoczynkowy okres wakacyjny wśród słońca i sosen. Sami Żydzi" – pisze Józef Mackiewicz w książce „Bunt rojstów", wydanej w 1938 roku.

HISTORIA KOŚCIOŁA W CZARNYM BORZE

W 1924 roku w Czarnym Borze swoją działalność rozpoczęły siostry urszulanki, które poświęciły się opiece nad sierotami oraz prowadzeniu szkoły. Siostry prowadziły kilka domów. Główny z nich, noszący nazwę „Maryjo Strzeż", mieścił kaplicę, kancelarię oraz kuchnię. W piętrowym budynku o nazwie „Gwiazda Zaranna" organizowano dom dziecka. Pozostałe domy i zabudowania gospodarcze były oddzielone od siebie lasem, drogą lub rozległym ogrodem.

Dom „Maryjo Strzeż" i kaplica w 1933 roku. Kaplica została wyburzona w czasach sowieckich.

Dom nazywany „Gwiazdą Zaranną", w którym rezydowały urszulanki.

Dom „św. Anieli", w którym mieściła się plebania.

W 1936 roku rozpoczęto budowę kościoła, jednak nie udało się go poświęcić przed wybuchem II wojny światowej (fot. 12, 13, 14).

Po zakończeniu działań wojennych w budynku kościoła utworzono sierociniec. W 1942 roku mieszkało w nim 45 sierot narodowości polskiej. W obliczu wybuchu wojny, siostry zakonne przeniosły część dzieci do Nowej Wilejki, a pozostałe dzieci pozostały w sierocińcu w Czarnym Borze.

W 1949 roku w zbezczeszczonym kościele założono szpital z 50 łóżkami. Niestety, podczas tej przemiany zniszczono krzyż kościelny, zdjęto dzwony, a niebawem zrujnowana kapliczka została całkowicie zdemolowana.

W 1991 roku część budynku szpitala została zniszczona przez pożar. Od 1992 roku katolicy z Czarnego Boru zaczęli gromadzić się na modlitwach w dawnej piekarni, mającej powierzchnię 60 m^2, która wcześniej należała do sióstr urszulanek, a w czasach radzieckich została przekształcona w sklep gospodarczy.

W 1997 roku społeczność katolicka zwróciła się do starostwa z prośbą o znalezienie większego pomieszczenia na kaplicę. Rozważano różne lokalizacje, w tym gmach domu kultury oraz inne dostępne obiekty. Ostatecznie wybrano budynek, który stał się miejscem obecnej świątyni.

W 2001 roku Rada Samorządu Rejonu Wileńskiego podjęła uchwałę o przekazaniu tego budynku na potrzeby odbudowy kościoła w Czarnym Borze. W tym samym

roku, z inicjatywy śp. księdza Józefa Narkuna, na schodach kościoła odprawiono pierwszą mszę świętą w językach polskim i litewskim, co stanowiło oficjalne rozpoczęcie procesu odbudowy świątyni. Prace trwały około 8 lat. W 2016 roku, dzięki wielkiemu zaangażowaniu księdza Jerzego Witkowskiego, kościół został poświęcony i otrzymał tytuł św. Michała Sopoćki.

15 lutego 2016 roku kościół w Czarnym Borze został poświęcony przez metropolitę archidiecezji wileńskiej abp Gintarasa

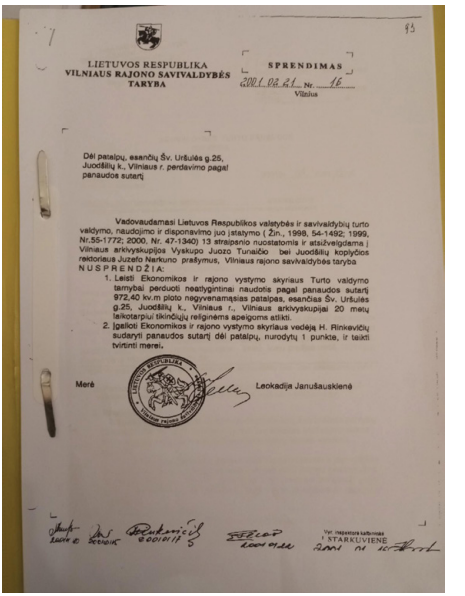
Grušasa. Jest to pierwszy i jedyny na świecie kościół noszący imię tego Apostoła Miłosierdzia. W tej świątyni msze święte odprawiali: ks. Henryk Naumowicz, ks. Walentyn Szusza, ks. Raimondas Macidulskas, ks. Józef Narkun, ks. Jerzy Witkowski, ks. Wacław Wołodkowicz, ks. Eliasz Anatol Markowski, ks. Andrzej Szuszkiewicz.

15 lutego 2016 roku w Czarnym Borze poświęcono pierwszy na świecie kościół pod wezwaniem bł. Michała Sopoćki. Święceń dokonał metropolita archidiecezji wileńskiej abp Gintaras Grušas.

Pielgrzymi w kościele pw. bł. ks. M. Sopoćki w Czarnym Borze, 2024 rok.

LIETUVOS RESPUBLIKA
VILNIAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS
TARYBA

SPRENDIMAS
2001 01 24 Nr. 16
Vilnius

Dėl patalpų, esančių Šv. Uršulės g.25, Juodšilių k., Vilniaus r. perdavimo pagal panaudos sutartį

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (Žin., 1998, 54-1492; 1999, Nr.55-1772; 2000, Nr. 47-1340) 13 straipsnio nuostatomis ir atsižvelgdama į Vilniaus arkivyskupijos Vyskupo Juozo Tunaičio bei Juodšilių kopylbos rektoriaus Juzefo Narkuno prašymus, Vilniaus rajono savivaldybės taryba

N U S P R E N D Ž I A:

1. Leisti Ekonomikos ir rajono vystymo skyriaus Turto valdymo tarnybai perduoti neatlygintinai naudotis pagal panaudos sutartį 972,40 kv.m ploto negyvenamąsias patalpas, esančias Šv. Uršulės g.25, Juodšilių k., Vilniaus r., Vilniaus arkivyskupijai 20 metų laikotarpiui tikinčiųjų religinėms apeigoms atlikti.
2. Įgalioti Ekonomikos ir rajono vystymo skyriaus vedėją H. Rinkevičių sudaryti panaudos sutartį dėl patalpų, nurodytų 1 punkte, ir taikti tvirtinti merei.

Merė — Leokadija Janušauskienė

Rozporządzenie Rady Samorządu Rejonu Wileńskiego o przekazaniu budynku dla wiernych z 21 stycznia 2001 roku.

REPATRIACJA I DEPORTACJA PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ. ŻYCIE POD WŁADZĄ RADZIECKĄ

Po zakończeniu II wojny światowej, na mocy decyzji wielkich mocarstw, podjętych podczas konferencji jałtańskiej w 1945 roku, wschodnie terytoria II Rzeczypospolitej zostały włączone w skład ZSRR. W praktyce oznaczało to deportacje i wysiedlenia ludności polskiej z obszarów, które znalazły się pod sowiecką kontrolą. Tuż po zakończeniu wojny wielu mieszkańców Czarnego Boru, w tym siostry urszulanki, zostało zmuszonych do repatriacji do Polski. Ludzie opuszczali swoje domy, zabierając jedynie najpotrzebniejsze rzeczy, ponieważ władze radzieckie ograniczały ilość dobytku, który mogli przewieźć przez granicę.

Mieszkańcy, którzy pozostali, żyli pod władzą radziecką, co wiązało się z licznymi ograniczeniami, kontrolą życia codziennego oraz przymusowym podporządkowaniem się ideologii komunistycznej. Właściciele domów prywatnych byli zmuszeni do oddania swego mienia przyjezdnym „specjalistom". Nastał czas rusyfikacji.

Podczas II wojny światowej, kiedy Związek Radziecki okupował część Litwy, rozpoczęły się deportacje ludności w głąb Rosji. Z danych Centrum Badania Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy wynika, że z Czarnego Boru deportowano około 13 rodzin oraz 6 osób pojedynczych (łącznie

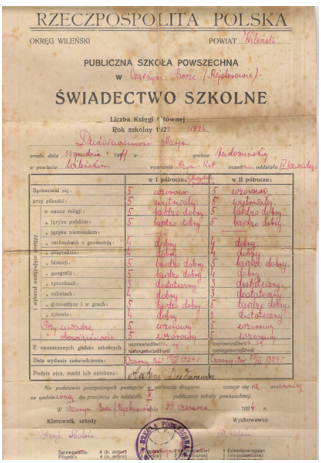
55 osób). Wśród deportowanych byli m.in.: oficer niepodległej Litwy, partyzant, dwóch nauczycieli, dwie siostry zakonne i jedna rodzina szlachecka.

W rejestrze ofiar sowieckich deportacji figuruje również Vaclovas (Vacys) Gudaitis, który mieszkał w Czarnym Borze. Ukończył Wojskową Szkołę Niepodległej Litwy, a po wojnie stał się partyzantem i kontynuował walkę w oddziale oporu. W 1946 roku został aresztowany przez NKWD, był więziony, torturowany, a ostatecznie zesłany na Syberię. Do Czarnego Boru nigdy nie wrócił.

Edukacja jest najpotężniejszą bronią, którą możesz wykorzystać do zmiany świata. Nelson Mandela

KAGANEK OŚWIATY W CZARNYM BORZE – WYZWANIA I MOŻLIWOŚCI EDUKACJI LOKALNEJ

W Czarnym Borze od 1919 roku istniała Państwowa Szkoła Powszechna, która w 1927 roku została oddana pod kierownictwo sióstr urszulanek. Oprócz sióstr w szkole pracowały również osoby świeckie. Pomieszczenia w domu, w którym siostry urszulanki prowadziły zajęcia dla ponad czterdzieściorga dzieci, były zbyt małe, dlatego część lekcji odbywała się w prywatnych pokojach mieszkańców. Część swojego domu pod szkołę wynajmowała rodzina Żukowskich, której dzieci również uczyły się pod opieką sióstr. Siostry urszulanki pełniły rozmaite funkcje: prowadziły dom dziecka, szkołę powszechną, szkołę dla wychowawczyń, świetlicę, gospodarstwo i ogród, a także katechizowały dzieci.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

OKRĘG WILEŃSKI POWIAT Wileński

PUBLICZNA SZKOŁA POWSZECHNA

w Czarnym Borze (Reislerowie)

ŚWIADECTWO SZKOLNE

Liczba Kategji I-wowej

Rok szkolny 1923/1924

Świadectwo ukończenia czwartej klasy w Czarnym Borze (Reislerowie), 1924 rok.

Dom rodziny Żukowskich, w którym siostry urszulankiprowadziły lekcje. Zdjęcie z 2025 roku.

Siostra urszulanka z dziećmi w Czarnym Borze.

W 1930 roku rozpoczęto budowę drewnianego budynku szkoły, który został oddany do użytku w 1933 roku. Był to element

programu władz II Rzeczypospolitej, zainicjowanego w ramach akcji „100 szkół dla Wileńszczyzny”.

Nowy drewniany budynek został przekazany szkole w 1933 roku.

W 1940 roku funkcjonowała tu litewska szkoła początkowa, która składała się z pięciu klas. Uczęszczało do niej 277 uczniów.

Po zakończeniu wojny, proces nauczania odbywał się w klasach rosyjskich, a następnie polskich i litewskich, co sprawiło, że szkoła

Po II wojnie światowej szkoła stała się trójjęzyczna. W 1954 roku nadano jej status szkoły średniej.

stała się trójjęzyczna. W 1945 roku, podczas kolejnej sowieckiej okupacji, w Czarnym Borze powstał dom dla sierot.

W latach 60. XX wieku do Czarnego Boru zaczęli napływać mieszkańcy z różnych zakątków Litwy, Białorusi i Rosji. Ludzie ci podejmowali pracę w zakładzie torfowiskowym, w jednostce wojskowej w pobliskich Wołczunach, w zakładzie poprawczym dla chłopców oraz w szkole powszechnej. W miarę osiedlania się ludności napływowej, zaczęto wydzielać działki pod budowę domów. Liczba uczniów w szkole systematycznie rosła.

W 1965 roku oddano do użytku nowo wybudowany, trzypiętrowy murowany budynek szkolny, jednak w latach 80., z powodu braku wystarczającej liczby pomieszczeń, dzieci uczęszczały do szkoły na dwie zmiany.

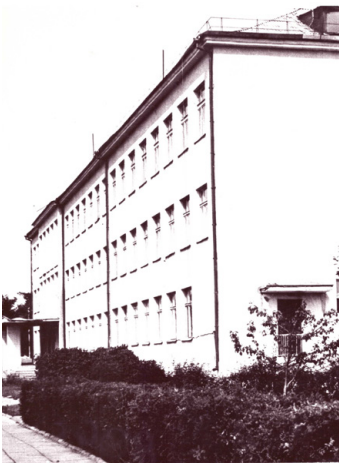
W 1969 roku w Czarnym Borze zaczęła

W 1965 roku zbudowano trzykondygnacyjny murowany budynek szkoły.

działać kolonia dla nieletnich przestępców. Wychowankowie tego zakładu karnego mieszkali w internacie i uczęszczali na specjalne warsztaty obróbki drewna. Teren szkoły był otoczony wysokim betonowym murem.

Po odzyskaniu niepodległości przez Litwę, szkoła specjalna została zamknięta, a jej miejsce zajęły litewskie klasy ze Szkoły Średniej w Czarnym Borze. W 1991 roku utworzono nową litewską Szkołę Średnią „Šilas", której pierwszym dyrektorem został Pranas Vėželis, wcześniej pracujący w Wileńskiej Szkole Artystycznej im. M.K. Čiurlionisa.

W nowy etap szkoła weszła w 2005 roku, kiedy jej kierownictwo objęła dyrektor Rasa Agintienė. Wówczas zrealizowano kompleksową rekonstrukcję obu budynków szkolnych. Rok 2009 był przełomowy dla placówki, gdyż po pomyślnym przejściu akredytacji, szkoła uzyskała status gimnazjum.

Gimnazjum „Šilas" w Czarnym Borze jest aktywnym członkiem Sieci Szkół Promujących Zdrowie oraz uczestniczy w programach takich jak: „Aktywna szkoła", „Szkoła – Ambasador Parlamentu Europejskiego" i Sieci Szkół Ochrony Środowiska. W 2023 roku placówka otrzymała akredytację w ramach programu Erasmus na lata 2023-2027. W gimnazjum funkcjonuje także orkiestra instrumentów dętych, jedyna tego typu orkiestra w krajach bałtyckich. Jej kierownikiem jest Saulius Balsys.

21 lipca 1992 roku Czarnoborska Szkoła Średnia w Rejonie Wileńskim została zreorganizowana. W wyniku tej zmiany powstały dwie placówki: rosyjska – Szkoła Średnia w Czarnym Borze Nr 1 – i polska – Szkoła Średnia w Czarnym Borze Nr 2. Funkcję dyrektora rosyjskiej szkoły pełnił Iwan Kułagin. W latach 1992-1996 dyrektorką polskiej placówki była Janina Lebrikienė, a od 1996 do 2019 roku stanowisko to piastował Mieczysław Jasiulewicz. Od 2021 roku dyrektorką szkoły jest Ligia Korzeniewska. Zgodnie z decyzją Samorządu Rejonu Wileńskiego, od 30 października 2002 roku polska szkoła nosi imię św. Urszuli Ledóchowskiej, a od 2014 roku posiada status gimnazjum.

21 lipca 1992 roku Szkoła Średnia w Czarnym Borze została zreorganizowana na szkołę rosyjską (Szkoła Średnia w Czarnym Borze Nr 1) i szkołę polską (Szkoła Średnia w Czarnym Borze Nr 2).

Gimnazjum im. św. Urszuli Ledóchowskiej w Czarnym Borze to wyjątkowe miejsce, w którym nauka harmonijnie łączy się z twórczością oraz szacunkiem do historii. Uczniowie tej szkoły nie tylko poszerzają swoją wiedzę, ale mają także szansę rozwijać swoje pasje i talenty w licznych kołach zainteresowań, takich jak: regionalistyka, taniec estradowy, chór, sport, matematyka, teatr, informatyka oraz wiele innych zajęć pozalekcyjnych. Gimnazjum troszczy się nie

tylko o rozwój intelektualny uczniów, lecz także o ich samopoczucie, organizując letnie kolonie.

Szkoła ta ma znaczenie nie tylko dla społeczności lokalnej. W 1999 roku odwiedził ją prezydent Litwy, Valdas Adamkus, a w 2024 roku gościła tu Pierwsza Dama Polski, Agata Kornhauser-Duda, oraz Pierwsza Dama Litwy, Diana Nausėdienė. W tym samym roku gimnazjum uroczyście obchodziło dwie ważne rocznice – 105-lecie swojego istnienia i 100-lecie przybycia sióstr urszulanek do Czarnego Boru.

Gimnazjum im. św. Urszuli Ledóchowskiej w Czarnym Borze to miejsce, które z szacunkiem pielęgnuje przeszłość, kształtuje teraźniejszość i buduje świetlaną przyszłość!

1 września 1999 roku szkołę odwiedził prezydent Republiki Litewskiej Valdas Adamkus.

8 czerwca 2008 roku w szkole otwarto muzeum patronki.

18 maja 2003 roku grupa uczniów i nauczycieli wzięła udział w uroczystościach kanonizacyjnych Matki Urszuli Ledóchowskiej w Rzymie.

Gimnazjum im. św. Urszuli Ledóchowskiej w Czarnym Borze. Murowany budynek po renowacji w 2013 roku.

Szkołę pobłogosławił Papież Jan Paweł II.

W październiku 2024 roku gimnazjum odwiedziły Pierwsza Dama Polski Agata Kornhauser-Duda i Pierwsza Dama Litwy Diana Nausėdienė.

105. rocznica założenia szkoły i 100. rocznica przybycia sióstr urszulanek do Czarnego Boru.

Lekarz ma tylko jedno zadanie: wyleczyć chorego. Jaką drogą tego dopnie, jest rzeczą obojętną.
Hipokrates

OPIEKA MEDYCZNA W CZARNYM BORZE

Przed II wojną światową w Czarnym Borze mieszkał doktor Witold Augustowski, wileński aptekarz oraz felczer o nazwisku Skarbek. W czasie wojny szpital nie funkcjonował. Po wojnie, w domach pozostawionych przez właścicieli, którzy zostali repatriowani do Polski, zorganizowano ambulatorium, szpital oraz dom położniczy. Wśród mieszkańców szczególną sympatią cieszył się Mirosław Kuziw-Sorocki, lekarz, który zarządzał ambulatorium i szpitalem. Zyskał miano „lekarza od Boga", a starsze pokolenie pamięta go do dziś. Pod koniec lat 60. ambulatorium i szpital przeniesiono do budynku niedokończonego kościoła, który służył lokalnej społeczności i okolicznym mieszkańcom aż do lat 90. (fot. R18, S19). Po odzyskaniu niepodległości przez Litwę, ten budynek spłonął, a obok tego miejsca wzniesiono nowy, murowany szpital oraz przychodnię lekarską. Przez długie lata szpitalem i przychodnią kierowali Mirosław Kuziw-Sorocki, Galina Judina i Walentyna Jeleckich, obecnie placówkami zarządza Eglė Zagorskienė.

W Czarnym Borze od zawsze istniała apteka, w której mieszkańcy mogli zaopatrzyć się w niezbędne środki lecznicze, bandaże, termometry i inne produkty zdrowotne. Farmaceuci sami przygotowywali leki, dbając o zdrowie lokalnej społeczności.

„Lekarz od Boga" – Mirosław Kuziw-Sorocki z rodziną.

Szpital po pożarze w 1991 roku.

HISTORIA GMINY CZARNY BÓR

Do 1950 roku Czarny Bór należał do gminy Rudomino. W latach 1950-1954 siedziba urzędu gminy znajdowała się w Czarnym Borze. Następnie, do 1963 roku, miejscowość została przyłączona do dzielnicy Soleniki, a od 1963 do 1995 roku pełniła funkcję ośrodka centralnego dzielnicy. Od 1995 roku Czarny Bór stał się samodzielną gminą, przekształcając się w nowoczesną jednostkę administracyjną. Obecnie starostą gminy jest Tadeusz Aszkielaniec.

Budynek starostwa w Czarnym Borze, 2025 rok.

Budynek starostwa, wzniesiony w 1973 roku, w czasach radzieckich pełnił ważną rolę w życiu społecznym, będąc miejscem rejestracji ślubów cywilnych, narodzin dzieci oraz zgonów. Stanowił również siedzibę obrad rady. Dziś w starostwie można zadeklarować miejsce zamieszkania, uzyskać pomoc finansową, zasiłki socjalne, świadczenia dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, a także skorzystać z programów pomocy i wsparcia. W 2019 roku budynek przeszedł kompleksową renowację. Oprócz urzędu znajdują się tu też biblioteka i poczta.

W czasach radzieckich Czarny Bór był miejscem intensywnego życia gospodarczego i społecznego. Działała tu mleczarnia, kasa oszczędnościowa, łaźnia, z której kobiety mogły korzystać w piątki, a mężczyźni w soboty. W latach 70. wybudowano gmach, w którym mieścił się zakład krawiecki, fryzjerski oraz szewski.

Obecnie Czarny Bór dysponuje bogatą infrastrukturą. Znajdują się tu dwa gimnazja z przedszkolami, kościół, poczta, biblioteka, dom kultury, szpital, ambulatorium, apteka, kilka sklepów spożywczych i jeden gospodarczy, zakład wypieków cukierniczych i mięsnych, zakład fryzjerski, dwa cmentarze, zakład usług pogrzebowych, serwis samochodowy oraz prywatne przedsiębiorstwa krawieckie i weterynaryjne.

Czarny Bór może poszczycić się wspaniale zagospodarowaną przestrzenią, która łączy estetykę z funkcjonalnością. Wydzielone strefy wypoczynkowe tworzą atmosferę sprzyjającą relaksowi, a ich staranne zaplanowanie pozwala na pełne wykorzystanie naturalnych walorów otoczenia. Największą wartością tego miejsca jest jednak jego społeczność – przyjazna, otwarta na różnorodność, tolerancyjna i wielokulturowa, będąca sercem tej urokliwej miejscowości.

WIELKIE OSOBOWOŚCI, KTÓRE POZOSTAWIŁY TU SWÓJ ŚLAD

Św. Urszula Ledóchowska – Apostołka uśmiechu

Z pism św. Urszuli Ledóchowskiej: „Podaję [siostrom] rodzaj apostolstwa, które nie domaga się od was ciężkiej pracy, wielkich umartwień i trudów, ale które szczególnie dzisiaj, w naszych czasach, bardzo jest pożądane, potrzebne i skuteczne, a mianowicie apostolstwo uśmiechu. [...] Ciężkie dziś życie, pełne goryczy i Bóg sam zarezerwował sobie prawo uświęcania ludzi przez krzyż. Nam zaś pozostawił zadanie pomagania innym w tej bolesnej wędrówce po drodze krzyżowej przez rozsiewanie wokoło małych promyków szczęścia i radości".

Święta Urszula Ledóchowska (1865–1939) była znaną polską zakonnicą, założycielką Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego, które miało na celu szerzenie miłości, pokoju i duchowego wsparcia. Urodziła się w rodzinie arystokratycznej, natomiast jej powołanie do życia zakonnego wykształciło się w atmosferze modlitwy, pobożności oraz chęci pomocy innym.

Matka Urszula w Czarnym Borze.

Św. Urszula Ledóchowska.

Urszula Ledóchowska przyjechała do Czarnego Boru w styczniu 1924 roku. W październiku 1923 roku hrabina Anna Mohlówna zwróciła się z prośbą do Matki Urszuli, aby siostry urszulanki przejęły jej szkołę tkactwa w Wilnie. Matka, jako doświadczona organizatorka, najpierw udała się na miejsce, aby osobiście obejrzeć proponowaną placówkę.

Pobyt Matki Urszuli w Czarnym Borze w dniach 16-17 lipca 1924 roku przyczynił się do powstania domu dla sierot, ponieważ właśnie wtedy ksiądz Lubianiec, prezes Towarzystwa Dobroczynności, zgłosił się z prośbą, by Zgromadzenie objęło ochronkę w Czarnym Borze. Ksiądz prałat Lubianiec zawiózł Matkę do Czarnego Boru.

W Czarnym Borze, gdzie Urszula Ledóchowska przez pewien czas przebywała, jej duchowe dziedzictwo jest pielęgnowane, a cmentarz stanowi symbol pamięci jej działalności. Cmentarz sióstr urszulanek

w Czarnym Borze to miejsce, w którym znajdują się groby sióstr zakonnych oraz innych osób związanych z działalnością Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego, m.in. ks. Ignacego Mickiewicza.

Cmentarz sióstr urszulanek w Czarnym Borze.

Bł. ks. Michał Sopoćko – Apostoł Miłosierdzia Bożego

Ksiądz Michał Sopoćko był wileńskim spowiednikiem Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia. W swoim dzienniczku s. Faustyna Kowalska zapisała, co Pan Jezus powiedział o Michale Sopoćce: „Myśl jego jest ściśle złączona z myślą Moją, więc bądź spokojna o dzieło Moje, nie dam się pomylić". Ks. Sopoćko posiadał teoretyczne przygotowanie i wiedział, jak postępować z tymi, którzy doznają łask mistycznych. Gdy przekonał się sam co do prawdziwości objawień siostry Faustyny – całkowicie zaangażował się w szerzenie kultu Miłosierdzia Bożego. Był nie tylko jego głosicielem, ale również przedstawił podstawy teologiczne tego kultu. Opublikował szereg dzieł o Miłosierdziu Bożym, zabiegał o ustanowienie święta. To ks. Sopoćko zlecił malowanie obrazu Jezusa Miłosiernego na początku 1934 r. wileńskiemu artyście, malarzowi prof. Eugeniuszowi Kazimirowskiemu, na podstawie objawień św. Faustyny.

W czasie II wojny światowej gestapo ścigało ks. Michała Sopoćkę za pomaganie Żydom. 3 marca 1942 roku w ucieczce z Wilna pomogły mu siostry urszulanki z Czarnego Boru, gdzie ukrywał się do 14 sierpnia 1944 roku. Po kryjomu u sióstr urszulanek odprawiał msze święte i spowiadał. Za pośrednictwem zaufanych osób ks. Michał Sopoćko otrzymał dowód osobisty na nazwisko Wacława Rodziewicza. Od tego czasu jako cieśla i stolarz wykonywał proste narzędzia i sprzęty domowe dla miejscowej ludności.

Bł. ks. Michał Sopoćko.

Ksiądz Michał Sopoćko jako cieśla i drwal pod nazwiskiem Wacław Rodziewicz w Czarnym Borze.

„Nie wiedzieliśmy, że to ksiądz. My, jako dzieci, myślałyśmy, że to zwykły człowiek, ponieważ chodził ubrany po cywilu. Często widywałam go modlącego się na kolanach. Pamiętam też, że przychodziły siostry urszulanki, przynosiły mu jakieś książki. Rodzice przy dzieciach nigdy nie rozmawiali ani z księdzem, ani z zakonnicami" – opowiada Niusia Raczko.

Postać bł. księdza Michała Sopoćki, czciciela Miłosierdzia Bożego, jest znana i szanowana na Wileńszczyźnie. 30 września 2012 roku dokonano poświęcenia tablicy pamiątkowej przy domu „Opatrzności", w którym przez 2 lata mieszkał bł. ks. Michał Sopoćko.

Ksiądz Jerzy Witkowski, starosta Tadeusz Aszkielaniec i Krystyna Subotkiewicz oglądają tablicę pamiątkową obok domu, w którym mieszkał ksiądz Sopoćko.

Józef Mackiewicz – „Zimny realista"

Dom Józefa Mackiewicza w Czarnym Borze jest jednym z najważniejszych miejsc związanych z życiem i twórczością tego wybitnego pisarza oraz niezłomnego publicysty. Właśnie tutaj Józef Mackiewicz wraz z żoną, Barbarą Toporską, zamieszkał w latach 30. XX wieku i spędził wiele lat twórczego życia. Dom w Czarnym Borze był nie tylko miejscem codziennego życia Mackiewiczów, ale również przestrzenią, gdzie powstały liczne ważne dzieła literackie. Mackiewicz, znany ze swojego nieugiętego stanowiska wobec totalitaryzmu, pisał tutaj reportaże, eseje i powieści, które przyniosły mu uznanie jako jednemu z najważniejszych polskich pisarzy XX wieku.

To właśnie w Czarnym Borze pisarz pracował nad zbiorami reportaży, takimi jak „Bunt rojstów", które ukazywały piękno i surowość kresowej przyrody oraz trudne losy ludzi zamieszkujących te tereny. Czarny Bór był również miejscem ucieczki od zgiełku wielkiego świata. Pisarz cenił sobie życie na uboczu, z dala od politycznych i społecznych zawieruch. Niestety, idylla ta została przerwana przez dramatyczne wydarzenia wojny. W 1944 roku Mackiewiczowie zostali zmuszeni do opuszczenia domu. Od tego momentu dom w Czarnym Borze popadał w zapomnienie i ruinę przez kolejne dekady i dopiero w 2013 roku powrócił do dawnej świetności.

Pisarz i publicysta Józef Mackiewicz.

Dom stał się centrum twórczości J. Mackiewicza, obecnie mieści się tu muzeum poświęcone życiu i działalności pisarza. To miejsce stało się także ośrodkiem spotkań literackich, warsztatów twórczych oraz wydarzeń kulturalnych, skierowanych do lokalnej społeczności.

Obok domu Józefa Mackiewicza ustawiono kamień pamięci, który jest ważnym symbolem wkładu pisarza w historię i literaturę Polski i Litwy.

Dom w Czarnym Borze (po renowacji), w którym mieszkał Józef Mackiewicz.

Kamień upamiętniający Józefa Mackiewicza, umieszczony przed jego dawnym domem.

Nie możemy zmienić przeszłości, lecz mamy moc, by się z niej uczyć. Dalai Lama

W NURCIE CZASU – MIESZKAŃCY CZARNEGO BORU WSPOMINAJĄ...

Janina Lebrikienė, która przybyła tu w 1981 roku, wspomina pierwsze chwile w tej miejscowości jako pełne spokoju i harmonii. Czarny Bór jawił jej się jako miejsce, gdzie czas płynie wolniej, a zieleń, wszechobecna w krajobrazie, wypełniała przestrzeń życiem. Przemysł nie zakłócał tego spokoju, a mieszkańcy, choć żyli skromnie, posiadali dostęp do podstawowych usług: przychodnię dla dzieci i dorosłych, aptekę, szkołę średnią, szkołę specjalną, a także kilka sklepów, z których jeden cieszył się sławą na tyle wielką, że mieszkańcy Wilna często przyjeżdżali tu na zakupy. Przyjazd pociągu, jedyny dźwięk przerywający codzienną ciszę, niósł w sobie echo, które sprawiało, że szyby w oknach drżały, a sama obecność tej maszyny stalowej wydawała się niezwykłym rytuałem tej ziemi. Większość miejscowych dojeżdżała do Wilna do pracy, ale dla wielu Czarny Bór był domem i przestrzenią bez pośpiechu.

Dla pani Janiny Lebrikienė ta ziemia stała się nie tylko miejscem pracy, gdyż po przyjeździe została nauczycielką geografii w szkole. Jej życie w Czarnym Borze nie zostało ograniczone do samej codzienności zawodowej. Pewnego dnia, na pozór przypadkowe zdarzenie, wywołało w niej chęć zgłębienia tajemnic tej miejscowości. To była chwila, która odcisnęła ślad na jej dalszym życiu. Potrzebując gałązek świerku do ozdobienia koszyka, zerwała je z drzewa rosnącego niedaleko jej domu. Pod drzewem dostrzegła wzniesienie przypominające grób. Wówczas pojawiła się myśl, która już wcześniej cicho krążyła w rozmowach starszych mieszkańców – czy to nie cmentarz zakonnic, o którym nie mówiło się głośno, szczególnie w czasach sowieckich. Wieczorem, przerażona córka zaczęła skarżyć się na dziwne pukanie w okno. Choć początkowo myślała, że to tylko żart jednej z koleżanek, dźwięk ten powracał, a z każdym uderzeniem coraz bardziej wzrastał niepokój. Wkrótce, słysząc śmiech i stukanie nóg, pani Janina zrozumiała, że zakłóciła spokój tych, którzy spoczywają w tej ziemi – dusze zakonnic. Przeprosiła je w modlitwie, czując, że jej gest oddzielenia gałązek od drzewa nie był tylko prostym czynem, ale wprowadził ją w krąg czegoś, czego do tej pory nie rozumiała. Dziś, pani Janina nie tylko przywołuje wspomnienia z tamtych

dni, ale także podjęła inicjatywę, aby zadbać o zapomniany cmentarz zakonnic. Przywróciła porządek temu miejscu, dbając o pamięć tych, którzy kiedyś tu spoczywali w milczeniu.

Pani Janina Lebrikienė wspomina z ciepłem, że w tamtych latach szkoła była prawdziwą ostoją, pełną serdeczności i zrozumienia. Młodzi nauczyciele, zwłaszcza mężczyźni, stanowili trzon tego miejsca – nie musieli służyć w wojsku, dzięki decyzji radzieckiej, co pozwoliło im skupić się na pracy edukacyjnej. To właśnie w tej szkole, w atmosferze przyjaźni, zrodziła się idea Sąjūdisu, czyli Litewskiego Ruchu na rzecz Przebudowy. Spotkania odbywały się tu regularnie, a rozmowy o nadchodzącej niepodległości kończyły się śpiewem pieśni litewskich, często tych do wierszy Justinasa Marcinkevičiusa.

Janina Lebrikienė dzieli się dziś swoimi refleksjami oraz życzy wszystkim mieszkańcom Czarnego Boru przede wszystkim pokoju i jasnej przyszłości, w której będzie miejsce na zdrowie, bezpieczeństwo i rozwój. W jej oczach przyszłość to przestrzeń, w której ludzie będą dbać o siebie nawzajem, o swoje środowisko, ale także o swoje tradycje, kulturę i język. Młodzieży życzy siły, cierpliwości i odwagi, by podążać za swoimi marzeniami i celami, nie zapominając przy tym o korzeniach tej pięknej, małej ojczyzny.

Stanisława Bojarowicz, pracująca w specjalistycznej szkole wychowawczej, wspomina, że praca nocą była szczególnie psychicznie trudna. Często pojawiali się wtedy nastolatkowie, którzy próbowali uciekać lub w inny sposób wyrządzać sobie krzywdę.

Mieszkanka Czarnego Boru, ***Tatjana Szamarina***, przypomina sobie, że w tamtym czasie w miejscowości znajdowała się mleczarnia, stara zielona apteka, kasy biletowe na pociągi oraz słynny sklep detaliczny, mieszczący się tuż obok urzędu gminy. W tym sklepie, za pomocą kartek lub dzięki załatwianiu spraw „po znajomości", można było zdobyć różnorodne towary. Kościół w Czarnym Borze został przekształcony w szpital, w miejscowości działało kino, które później przeistoczono w dzisiejszy dom kultury. Ponadto istniał tu zakład przetwórstwa torfu, przedszkole, a także chór wokalny „Borowianka".

Jerzy Bojarowicz wspomina, że około 1984 roku w Czarnym Borze kręcono film o wojnie, podczas filmowania specjalnie wysadzono posterunek wartowniczy przy torach kolejowych. Wielu mieszkańców Czarnego Boru wystąpiło w filmie w rolach drugoplanowych.

Większość mieszkańców codziennie dojeżdżała do pracy w mieście, w fabrykach, jednak w samej miejscowości także istniały miejsca pracy – fabryka bloków sterujących, szpital, przedszkole, szkoła specjalna. Mieszkańcy Czarnego Boru prowadzili gospodarstwa przy domach, a ponadto wynajmowali pokoje osobom, które przyjeżdżały z miasta, by wypocząć w tej spokojnej okolicy.

Vida Jančiauskienė wspomina swoje dzieciństwo z niezwykłą nostalgią, a jednym z najbardziej niezatartych wspomnień z tego okresu było wypasanie krów. Większość mieszkańców wsi, w której dorastała, zajmowała się hodowlą zwierząt, a dzieci każdego poranka wyruszały nad rzekę Wakę by tam, w spokoju natury, wypasać stada. To właśnie tam dzieci spędzały swoje dni, kąpiąc się i bawiąc.

Jako nauczycielka fizyki, Vida Jančiauskienė nie zapomina również o swoim szkolnym koledze, Petrasie Auštrevičiusie, który pozostawił trwały ślad w jej wspomnieniach. Choć po ukończeniu szkoły podstawowej w Czarnym Borze przeniósł się do wileńskiej dzielnicy Naujininkai, to relacje między ich rodzinami, zwłaszcza matkami, były bardzo bliskie. Pan Petras, odwiedzając rodziców, zawsze uprzejmie zagadywał, co świadczyło o ciepłych więziach, które ich łączyły.

Wspomnienia z dzieciństwa przywołują obrazy świąt obchodzonych skromniej niż dziś. Choć w tamtych czasach nie było możliwe spędzanie Bożego Narodzenia czy Wielkanocy w tradycyjny sposób, mieszkańcy wsi spotykali się w wyznaczonych miejscach, by wspólnie świętować. Ludzie byli bardziej otwarci, a radosne chwile przepełniały wieś. Gdy ktoś miał wesele, cała społeczność zbierała się, by powitać nowożeńców, tańczyć, śpiewać, a nawet prosić o cukierki.

Vida Jančiauskienė wspomina także lata nauki w trójjęzycznej szkole w Czarnym Borze, gdzie uczniowie podczas lekcji technologii mieli okazję pracować w szkolnym ogrodzie, sadzić rośliny i dbać o nie. Szkoła dysponowała własną szklarnią, w której uprawiano warzywa, a latem uczniowie wyjeżdżali na praktyki do technikum rolniczego w Wojdatach. W ramach obowiązkowych działań zbierano również złom i makulaturę, co stanowiło część szkolnej edukacji.

Dziś Vida Jančiauskienė życzy wszystkim, by nie tracili wartości, pozostali wierni sobie i żyli w pokoju. Uważa, że życie jest zbyt krótkie, by marnować je na walki i kłótnie.

Laimutė Jogėlienė, pracująca jako nauczycielka w szkole specjalnej w latach 1987-1991, wspomina, że jeden z budynków gimnazjum był przeznaczony na sypialnie dla wychowanków. Każda grupa miała pokój wypoczynkowy, w którym przygotowywano lekcje z wychowawcami. Znajdował się tam także teatr lalek, orkiestra dęta, a nawet sala kinowa. Lekcje odbywały się w obecnym budynku gimnazjum. Był tam również karcer, do którego trafiali uczniowie łamiący zasady – dawano im wtedy książki do przeczytania.

Nauczycielka klas początkowych Laimutė Jogėlienė twierdzi, że Czarny Bór w przeszłości, jeszcze w 1987 roku, kiedy tu przyjechała, był popularnym uzdrowiskiem, do którego przyjeżdżali odpoczywać także goście z innych krajów. Choć nie było morza, to czyste powietrze w sosnowych lasach przyciągało turystów, zwłaszcza że wynajęcie pokoju nie było skomplikowane.

Asta Sutkuvienė, wychowana w Czarnym Borze w rodzinie nauczycieli, sama również została nauczycielką i pracuje w Gimnazjum „Šilas" w Czarnym Borze, powiada: „Niech sosny szumią spokojnie, niech niebo będzie błękitne i słoneczne, a ludzie, którzy mieszkają w Czarnym Borze od dzieciństwa i młodości, będą zdrowi i szczęśliwi".

Tatjana Veržbickaja wspomina, że w Czarnym Borze istniało przedsiębiorstwo przetwórstwa torfu, które produkowało brykiety torfowe. Zgromadzono ogromne stosy torfu. W Czarnym Borze nie budowano zbyt wielu domów, ponieważ było to miasteczko uzdrowiskowe, do którego przyjeżdżało dużo dzieci na wypoczynek, organizowano obozy dziecięce w budynkach szkolnych.

II wojna światowa nie miała dużego wpływu na miasteczko Czarny Bór. Oczywiście po wojnie wszystkim żyło się ciężko. Poczta i sklepiki były urządzone w zwykłych domach mieszkalnych. Po wojnie wielu ludzi wyjechało do Polski, a do pustych domów przyjeżdżali nowi mieszkańcy, którzy osiedlali się tam, niektórzy kupowali te domy.

Kobieta wspomina, że gdy Romowie przybyli do Czarnego Boru, zaprosili ją na obiad. Była bardzo zdziwiona, że mają zadbane gospodarstwa domowe. Byli to bardzo radośni i przyjaźni ludzie.

Leonidas Novopašinas urodził się, dorastał i nadal mieszka w Czarnym Borze. Pamięta cmentarz zakonnic jako miejsce pełne grozy i tajemniczości. Cmentarz był zaniedbany, ale jeszcze około 1975 roku stał tam duży drewniany krzyż z metalowymi okuciami. Na grobach zakonnic znajdowały się drewniane krzyżyki, a całość otaczał drewniany płot. Z biegiem czasu wszystko zaczęło niszczeć – krzyże spróchniały i pokryły się mchem. Mimo to ludzie nie zapomnieli o tych grobach i, mimo panującego okresu radzieckiego, odwiedzali je potajemnie. Na grobach często leżały

kwiaty, a miejscowi mówili, że pochowane tam są zakonnice oraz ksiądz.

Innym wyraźnym wspomnieniem Leonidasa jest dwór, który stał na miejscu dzisiejszego domu. Pamięta, że dwór był drewniany, bardzo piękny, dwupiętrowy, a mieszkały w nim dwie siostry, których imion niestety ani on, ani inni mieszkańcy nie pamiętają. Dwór płonął dwukrotnie. W pierwszym pożarze spaliło się drugie piętro z ogromnym balkonem, po którym można było spacerować i podziwiać przyrodę. Po kolejnym pożarze z dworu pozostały tylko spalone pomieszczenia, w których mieszkała jedna z sióstr, a druga, jak się wydaje, wyjechała do Polski. Pozostała właścicielka dworu pokazywała dzieciom stare zdjęcia, na których jeździła konno. Wokół dworu były ogrody różane, stawy, a w oddali widoczny park. Opowiadała, że ich dom gościnnie odwiedzali bogaci panowie, którzy pragnęli odpocząć w otoczeniu pięknych lasów.

Dom, w którym Leonidas mieszka z rodziną, również pamięta dawne czasy, gdyż była to plebania. W czasie II wojny światowej proboszcz, który mieszkał w tym domu, wyjechał do Polski. Wiele domów zostało opuszczonych, a po wojnie pozwolono wprowadzić się do nich rodzinom nauczycieli. Rodzice Leonidasa, nauczyciele (Rūta Novopašina i Vitalijus Novopašinas), wrócili z zesłania z trzema córkami i po zatrudnieniu się w szkole w Czarnym Borze, otrzymali jeden pokój w byłej plebanii, tam też zamieszkali.

Danutė Dranickienė, która przybyła około 1975 roku do pracy w Czarnym Borze, wspomina, że choć wokół było dużo natury, lasy sosnowe, początkowo odczuwała pewien rodzaj strachu, ponieważ wokół biegały duże, nieuwiązane psy, a mało kto chciał rozmawiać po litewsku w sklepach. Przyjeżdżając z Krakinowa budziło to niepokój, chociaż, jak twierdzi, dobrze znała język rosyjski. Pamięta, że w miejscu obecnego Gimnazjum „Šilas" znajdowały się lasy, bagna, a ludzie zbierali grzyby.

Krystyna Anna Lutwińska: „Moja mama, Anna Kasperowicz, pochodzi z rodziny Żukowskich. Rodzina Żukowskich nabyła ten dom i ziemię w 1912 roku. Dom wyglądał wówczas inaczej. Po rekonstrukcji pozostały te same ściany i kaflowe piece, a podłoga pochodzi z lat sześćdziesiątych. Co się znajdowało w tym domu? Z jednej strony (od wschodu) mieściła się szkoła, w której odbywały się lekcje klas początkowych. Siostry urszulanki oraz inni nauczyciele prowadzili tam zajęcia. Moja mama uczęszczała do tej szkoły. Po wojnie część budynku przekształcono w letnisko".

Krystyna Subotkiewicz: „W Czarnym Borze działy się ciekawe rzeczy, warto poznać różne historie związane z tym miejscem. Otóż w lesie znajdują się kopce oraz cmentarzysko ofiar epidemii. Ustalono słupy świadczące o przeprowadzonych pracach archeologicznych. Pracując w szkole, prowadziłam dzieci na skraj lasu, by mogły podziwiać linię horyzontu. Stamtąd widoczne były ogromne torfowiska. Z torfu produkowano brykiety na opał. Ludzie byli niezbędni do tej pracy. Niedaleko zaczęto budować domki, w których mieszkało po kilka rodzin. Nazywano je „barakami". W pobliżu znajdował się folwark, w którym mieszkała rodzina Iwaszków. Rosły tam piękne bzy, białe i bordowe. Takimi bzami obsadzono później cały Czarny Bór. Do Iwaszków przyjeżdżał sam marszałek Józef Piłsudski, by kupić dobrego owsa i napoić konie. Niedaleko znajdowało się źródełko najczystszej i najzdrowszej wody. W 1956 roku do Czarnego Boru przyjechała litewska rodzina Varnasów, która jako pierwsza zbudowała sobie dom. Filomena Varnaitė pracowała jako sekretarka w szkole. Pracowałam w szkole i znałam Idalię Żyłowską, która była nieślubnym dzieckiem pisarza Józefa Mackiewicza".

Janina Martinkienė: „Co najbardziej zapamiętałam z przeszłości Czarnego Boru? Wydarzenie, które do dziś wspominam z czułością, to wycieczka do lasu z

nauczycielkami klas początkowych. Nie była to zwykła nauka w klasie, lecz raczej forma zabawy. Śpiewałyśmy, opowiadałyśmy historie, nawiązywałyśmy relacje. Te nauczycielki były przedstawicielkami przedwojennej inteligencji. Dziś rozumiem, jak wyjątkowe były nasze panie. Mimo radzieckich realiów uczyły nas rzeczy, które w pełni doceniam dopiero teraz".

Tadeusz Aszkielaniec: „Jestem starostą gminy Czarny Bór od 1995 roku. W tym czasie nasza gmina zrealizowała liczne projekty, a jednym z najważniejszych była odbudowa kościoła. W 1997 roku, podczas zebrania wspólnoty gminy, aktywny mieszkaniec osiedla, Stanisław Kropa, poruszył temat zwrotu budynku, który przed wojną pełnił funkcję kościoła, a przed pożarem służył jako szpital i ambulatorium. Moim zadaniem, jako starosty, było doprowadzenie do rozwiązania kwestii prawnych związanych z tą sprawą. W 2001 roku podpisana została umowa o przekazaniu budynku między Samorządem Rejonu Wileńskiego a Kurią Wileńską.

Gmina odnowiła cmentarz sióstr urszulanek w Czarnym Borze, a obecnie zajmuje się organizowaniem otwarcia nowego cmentarza w Borkowszczyźnie.

Jestem dumny z odznaczenia „Za odwagę i siłę w odbudowie kościoła", które otrzymałem 15 lutego 2016 roku, w dniu konsekracji kościoła i nadania mu tytułu bł. ks. Michała Sopoćki. Moja praca to moje życie. Moim mottem jest: „Być w jedności oraz szanować naszą niepodległą Litwę". Cieszy mnie, że młodzież z Gimnazjum im. św. Urszuli Ledóchowskiej i Gimnazjum „Šilas" w Czarnym Borze bierze udział w projekcie obywatelskich inicjatyw „Tworzymy Litwę!".

Walentyna Jeleckich: „Zawsze lubiłam tę wieś. Uwielbiam zapach piwonii z dzieciństwa, który przypomina mi moją babcię. W jej ogródku rosły liczne piwonie oraz czerwone lilie. Cieszyłam się, kiedy dziadek zabierał mnie na łowienie raków w rzeczce, która płynęła obok domu dziadków. Dziś to zarośnięta rzeczułka, a woda sączy się w niej powoli. Byli to wspaniali ludzie".

Helena Puzanowa: „Były to lata czterdzieste ubiegłego wieku. Miałam wtedy osiem lat. Każdego ranka przed lekcjami szłam z moimi siostrami do kaplicy sióstr urszulanek na modlitwę i katechezę. Na wiosnę przystąpiłam do pierwszej komunii. Siostry urszulanki urządziły wspólny uroczysty poczęstunek przed plebanią, znany jako dom „św. Anieli". Później odbywały się lekcje w drewnianej szkole. Siostrom zabroniono nauczać katechezy w szkole. Dyrektorem był Litwin, a jego córka uczyła się ze mną w jednej klasie. Języka polskiego uczyła pani, której nazwiska, niestety, nie pamiętam".

Ligia Korzeniewska: „Ze szkołą w Czarnym Borze jestem związana przez całe życie. W 1975 roku, mając zaledwie 7 lat, rozpoczęłam tu naukę. Była to szkoła trójjęzyczna, gdzie funkcjonowały klasy polskie, litewskie i rosyjskie. Moją pierwszą nauczycielką była pani Teresa Aleksandrowicz. W młodszych klasach mieliśmy lekcje łączone, które odbywały się w byłym budynku pralni sióstr urszulanek. Znajdowała się tam także szkolna biblioteka, a pani bibliotekarka nieustannie zachęcała nas do czytania. W starszych klasach najczęściej uczyliśmy się w drewnianym budynku szkoły, ponieważ klasy polskie i litewskie były nieliczne. Nie było sali sportowej ani stołówki – lekcje wychowania fizycznego odbywały się na boisku lub w korytarzu budynku, a bułkę z herbatą mogliśmy zjeść w bufecie. Do szkoły chodziliśmy pieszo. Pamiętam ciekawe lekcje języka polskiego prowadzone przez panią Jadwigę Runiewicz oraz lekcje historii z panią Aliną Worotyńską. Po ukończeniu szkoły zdecydowałam się na studia pedagogiczne. Jestem absolwentką tej placówki, przez lata pracowałam jako nauczycielka historii, pełniłam funkcję wicedyrektorki, a obecnie mam zaszczyt pełnić rolę dyrektorki szkoły. Moje dzieci również ukończyły tę szkołę.

Dokładam wszelkich starań, aby stworzyć jak najlepsze warunki do nauki i rozwoju naszym uczniom, a nauczycielom zapewnić komfortowe warunki pracy".

Irena Isajewa: „Po ukończeniu siedmioletniej polskiej szkoły w Dziewieniszkach w 1958 roku przyjechałam do Czarnego Boru, aby zamieszkać u cioci, która pracowała w stołówce. Zaczęłam pracować jako księgowa w „Sielpo". Do naszego „Sielpo" należało pięćdziesiąt sklepów rozlokowanych niemal w całym rejonie wileńskim. Nasze biuro mieściło się na drugim piętrze drewnianego budynku. W latach 70. wybudowano dom towarowy, który stał się bardzo słynny i popularny na Wileńszczyźnie. Mówiono o nim nawet w Kijowie. Młode lata były radosne. Młodzież spędzała czas w domu kultury, gdzie oglądano filmy, a w soboty tańczono".

Janina Nowicka: „Moja praca ma bezpośredni wpływ na kształcenie dzieci i młodzieży, co daje ogromną satysfakcję. Jestem dumna, że przyczyniam się do ich rozwoju edukacyjnego i życiowego. Cieszy mnie fakt, że pracuję wśród osób oddanych swojej pracy. Ponad 40 procent wszystkich nauczycieli to absolwenci polskiej szkoły w Czarnym Borze. Wśród nich są nauczycielki klas początkowych, poloniści, historycy, matematycy, geografowie, plastycy i technolodzy. Gimnazjum administruje również była absolwentka".

Leokadia Borkowska: „Mieszkaliśmy we wsi Kamionka, w rejonie solecznickim. Do Czarnego Boru przyjechaliśmy z mężem w 1965 roku. Długo nie mogliśmy znaleźć miejsca, w którym moglibyśmy zamieszkać. Dopiero jedna pani pomogła nam znaleźć odpowiednie lokum. Był to mały pokoik w dużym domu, w którym mieszkało kilka rodzin".

Janina Jasińska: „W tym domu do końca wojny mieszkały siostry urszulanki. Po wojnie, przez pewien czas, w jednej z części zamieszkał lekarz Mirosław Kuziw-Sorocki, a w innej funkcjonował dom położniczy. Później w tym samym budynku zamieszkałam ja oraz inna pielęgniarka".

Vita Čičinskienė: „Mój mąż otrzymał skierowanie do pracy w szkole specjalnej w Czarnym Borze. Do Czarnego Boru przyjechaliśmy w 1970 roku. Zaczęłam pracować jako pielęgniarka i nadal nią jestem. Moje dzieci uczęszczały do przedszkola. Co ważne, nie rozumiały w ogóle języka rosyjskiego i posługiwały się jedynie językiem litewskim. Wracały do domu i mówiły, że więcej nie pójdą do przedszkola. Taka była rzeczywistość".

Renata Adamowicz: „Siostry urszulanki odegrały niezwykle istotną rolę w edukacji i życiu religijnym Czarnego Boru. Były nie tylko nauczycielkami, ale także opiekunkami dzieci, pomagały w nauce rachunków i innych przedmiotów. Ich obecność miała ogromny wpływ na lokalną społeczność".

MARZENIA MŁODYCH LUDZI

Bardzo bym chciał, aby ludzie, zwłaszcza osoby starsze, wzajemnie komunikowali się w sposób życzliwy, by nie byli tacy smutni i zgorzkniali. Marzę o tym, by w naszej okolicy powstało więcej firm, w których ludzie mogliby pracować, nie musząc szukać zatrudnienia aż w Wilnie. Czarny Bór z pewnością potrzebuje parku rozrywki, w którym znajdowałyby się place zabaw, tory dla deskorolkarzy, huśtawki, a zimą lodowisko (Lukas).

Bardzo przydałby się również ośrodek kultury, w którym można by korzystać z takich atrakcji jak kino, kręgielnia, lodowisko, kawiarnie, basen, sala sportowa oraz sala koncertowa, gdzie odbywałyby się występy znanych artystów. Taki ośrodek stałby się także miejscem, które przyciągałoby rodziny z dziećmi. Dziś w Czarnym Borze uczniowie mają niewiele miejsc, gdzie mogliby spędzać czas poza stadionem (Gustė).

Marzę, aby w przyszłości Czarny Bór stał się miejscem, w którym odbywałoby się więcej wydarzeń, koncertów, warsztatów, targów i spotkań z ciekawymi ludźmi. Wspaniałym pomysłem byłoby również zagospodarowanie lasu, przekształcając go w park z fontanną, ławkami, ścieżkami spacerowymi i placem dla zwierząt. Taki park byłby idealnym miejscem dla osób szukających ciszy, pragnących się zrelaksować lub odpocząć. To również doskonałe miejsce do czytania książek, spacerów z pupilem czy spotkań z przyjaciółmi (Martyna).

Wierzę, że historia Czarnego Boru, przeszłość tego osiedla, nie zostanie zapomniana i znajdzie swoje miejsce w książce poświęconej tej wsi. Co by się nie wydarzyło w przyszłości, jedno jest pewne – Czarny Bór nie zniknie (Margarita).

W przyszłości Czarny Bór zasłynie jako najbardziej zielona miejscowość w okolicach Wilna, pachnąca sosnami, świerkami i szyszkami. Będzie to miejsce ekologiczne, w którym mieszkańcy uprawiają tylko ekologiczne warzywa i owoce. Do Czarnego Boru przyjeżdżać będą ludzie z miasta, chcąc kupić zdrowe produkty i cieszyć się zielenią miasteczka oraz serdecznością przyjaznych mieszkańców (Vanesa).

Chciałabym, aby w przyszłości Czarny Bór stał się jeszcze bardziej tętniącym życiem i integrującym społeczność miejscem – odbywałyby się tu różnorodne wydarzenia, koncerty, warsztaty, jarmarki i spotkania z inspirującymi ludźmi. Byłoby również wspaniale, gdyby las mógł zostać przekształcony w przestrzeń rekreacyjną i stać się przytulnym parkiem z wygodnymi ławkami i krętymi ścieżkami (Karolina).

Chciałbym, aby w Czarnym Borze powstał nowoczesny i przestronny kompleks sportowy, który stałby się centrum aktywnego wypoczynku. Znajdowałby się tam basen o różnych głębokościach, zarówno dla początkujących, jak i doświadczonych pływaków, siłownia wyposażona w nowoczesny sprzęt treningowy oraz przestrzeń do zajęć grupowych. Uważam, że taki ośrodek zjednoczyłby entuzjastów sportu, promując zdrowy styl życia i umożliwiając aktywne spędzanie czasu (David).

Chciałabym, aby Czarny Bór był dobrze prosperującą, nowoczesną i zjednoczoną wspólnotą mieszkańców, gdzie każdy ma możliwości rozwoju, twórczego działania i wartościowego spędzania czasu (Kamilia).

Chciałabym, aby w przyszłości Czarny Bór stał się znanym ośrodkiem turystycznym, przyciągającym zarówno lokalnych mieszkańców, jak i gości z całej Litwy i zagranicy. Mogłoby to być centrum wypoczynku i zdrowia otoczone naturą, w którym ludzie mogą się zrelaksować, poprawić kondycję zdrowotną i cieszyć się spokojem (Uljana).

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA:

1. https://www.bernardinai.lt/2015-11-14-pasivaiksciojimas-po-vilnijos-krasta-neregeti-juodsiliai/.
2. https://www.vilnijosvartai.lt/vietoves/juodsiliu-seniunija/.
3. Niūniavaitė-Lesienė J., Lesys A., Juodojo šilo aidai, „Voruta" 2005, Nr 9 (579).
4. https://silas.juodsiliai.lm.lt/.
5. Ostrowska H., Dwa czarnoborskie spotkania, „Magazyn wileński" 1995, Nr 5.
6. Szałkowska T., Obraz Boga niewidzialnego, Wilno-Myślibórz 2024.
7. Zgromadzenie Sióstr SJK, Ocalić od zapomnienia, Urszulanki szare na Wileńszczyźnie 1927-1946, Warszawa 2000.
8. Surwiło J., O Mirosławie Kuziw-Sorockim po latach, „Kurier wileński" 1997.
9. O Słudze Bożym ks. M. Sopoćko, „Szary Posłaniec" 1988, Nr 51.
10. https://kurierwilenski.lt/2016/02/26/czarnoborskie-wspomnienia-o-ksiedzu-michale-sopocko/.
11. https://wilnoteka.lt/artykul/czarny-bor-jozefa-mackiewicza-cz1.
12. https://jozefmackiewicz.com/zielinski-jan-zimny-realista-o-tomie-optymizm-nie-zastapi-na-polski/.
13. https://fotopolska.eu/.
14. https://kami.net.pl/kresy/.
15. https://www.wikiwand.com/lt/.
16. https://lt.wikipedia.org/wiki/Juod%C5%A1iliai.
17. https://lt.wikipedia.org/wiki/Tadeu%C5%A1as_Goreckis.

UCZESTNICY PROJEKTU

Nauczyciele i uczniowie Gimnazjum „Šilas”:

1. Dyrektor – Rasa Agintienė
2. Zastępca dyrektora – Jurgita Mackevičiūtė
3. Nauczyciel metodyk języka litewskiego – Jolanta Novopašinienė
4. Nauczyciel języka litewskiego – Jolanta Gumbrevičienė
5. Gabija Balsytė – IA
6. Barbora Vaineikytė – IA
7. Kornelijus Ulčinas – IB
8. Evelina Martinkevič – IB
9. Anastasija Šlykovič – IB
10. Darja Šlykovič – IB
11. Margarita Ševcova – IIA
12. Ūla Bučelytė – IIIA
13. Norbert Bojarovič – IIIA
14. Gabrielė Butylkinaitė – IIIA
15. Indrė Kudabaitė – IIIA
16. Aidas Petkevičius – IIIA
17. Kasparas Porozovas – IIIA

Nauczyciele i uczniowie Gimnazjum im. św. Urszuli Ledóchowskiej:

1. Dyrektor – Ligia Korzeniewska
2. Zastępca dyrektora – Violeta Trifonovienė
3. Starszy nauczyciel języka litewskiego – Wioleta Milewska-Burak
4. Starszy nauczyciel języka polskiego – Ewa Kupcewicz
5. Nauczyciel metodyk matematyki – Janina Nowicka
6. Starszy nauczyciel muzyki – Mirena Kasperowicz
7. Daniel Adamicki – IG
8. Aleksandr Bacharew – IG
9. Kamila Balcewicz – IG
10. Dawid Czerniak – IG
11. Lukasz Motus – IG
12. Karolina Stankiewicz – IG
13. Agneta Swiackiewicz – IG
14. Uljana Tiunina – IG
15. Patricja Dawidowicz – IIG
16. Daniel Gajdulewicz – IIG
17. Aurelia Kublickaja – IIG
18. Kamil Kulnis – IIG
19. Milana Szeszunowa – IIG
20. Artiom Waszczyło – IIG

Podziękowania kierujemy do osób, które udzieliły wywiadów:

Pani Renaty Adamowicz, pana Tadeusza Aszkielańca, pana Jerzego Bojarowiczowa, pani Stanisławy Bojarowicz, pani Leokadii Borkowskiej, pani Vity Čičinskienė, pani Danuty Dranickienė, pani Ireny Isajewej, pani Janiny Jasińskiej, pani Vidy Jančiauskienė, pani Laimutė Jogėlienė, pani Walentyny Jeleckich, pani Ligii Korzeniewskiej, pani Bogumiły Kuziw-Sorockiej, pani Janiny Lebrikienė, pani Krystyny Anny Lutwińskiej, pani Janiny Martinkienė, pani Janiny Nowickiej, pana Leonidasa Novopašinasa, pani Heleny Puzanowej, pana Algimantasa Rizauskasa, pani Krystyny Subotkiewicz, pani Asty Sutkuvienė, pani Tatjany Šamarinej, pani Tatjany Verżbickiej.

Pilietinių iniciatyvų projekto „Kuriame Lietuvą! 2024“

Daugiakultūrės Europos Sąjungos DNR paieškos:
per Vilniaus kraštą ir Juodšilius – į šiandienos Europą

Organizatoriai ir dalyviai:

renew europe.

Petras Auštrevičius
Europos parlamento narys

Šv. Urzulės Ledučhovskos gimnazija
Gimnazium im. św. Urszuli Ledóchowskiej
w Czarnym Borze
Juodšilių

Juodšilių „Šilo“ gimnazija